RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES METAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA" ◆ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" Z „DZIAŁEM AUTOMOBILOWYM" ◆ „DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY" ◆ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Pismo rozpowszechnione w całym kraju

Subscription rates: For 3 months (England) sh 8; „ „ „ (Germany) Gmks. 4.50; „ „ „ (U. S. A.) Dol. 1.—

ADVERTISING-RATES: Full page zł 130,— Half a page zł 75,— One fourth of a page zł 45,— One eighth of a page zł 25,— One sixteenth of a page 15,— Advertisements on Cover plus additional fee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates. In special editions the rates are different.

Nr. 3 Poznań, 19 stycznia 1929 Rok IX

O reformę podatkową

W momencie obecnym względnej stabilizacji stosunków gospodarczych, w okresie, który daje nam możliwości spokojnej pracy nad odrodzeniem gospodarczem Państwa, w okresie, który stanowić winien odskocznię dla naszych wysiłków w przyszłości, liczne niedomagania i błędy naszego obecnego systemu podatkowego rozpoczynają żywiołowo i spontanicznie występować, a łamy prasy fachowej i codziennej coraz częściej zapełniają się artykułami i notatkami, dotyczącemi problemu podatkowego. To zainteresowanie sfer gospodarczych oraz ogółu zagadnieniem reformy podatkowej jest objawem zdrowym, świadczącym o znacznym już stopniu uświadomienia gospodarczego społeczeństwa.

Racjonalny system podatkowy, system dający maksimum dochodów przy najmniejszych kosztach i stratach, ponoszonych przez życie gospodarcze przy jego ściąganiu, system, odpowiadający lokalnym warunkom gospodarczym i sprawiedliwie rozłożony w stosunku do siły poszczególnych grup gospodarczych, to nietylko podstawa siły gospodarczej i dobrobytu obywateli, to podwaliny pod potęgę Państwa jako takiego. Stąd też zagadnienie reformy podatkowej winno interesować nietylko sfery gospodarcze z punktu widzenia ich interesów, nietylko przedstawicieli Skarbu z punktu widzenia interesów fiskusu, ale całe społeczeństwo jako takie z punktu widzenia interesu państwowego.

System podatkowy i polityka podatkowa są to momenty w życiu państwowem, które rozpatrywane z różnych punktów widzenia całkowicie odmiennie mogą się przedstawiać. *Pozornie jedynym celem Skarbu jest wyciągnięcie za wszelką cenę maksymalnych dochodów ze społeczeństwa. Jedynym celem podatników — uchronienie się przed nadmiernem obciążeniem.* W rzeczywistości taka *przeciwstawność interesów życia gospodarczego i skarbu nie istnieje*, wprost przeciwnie — jak wykazują dokładnie badania, jak uczy doświadczenie — *polityka podatkowa zawsze wówczas może być uważana za racjonalną i zawsze przynosi korzyści tak skarbowi, jak i życiu gospodarczemu, jeżeli opiera się na przesłankach wychodzących, jako z punktu wyjścia, z założenia wspólności interesów życia gospodarczego i Skarbu.*

Niestety, z całym objektywizmem stwierdzić musimy, że *u nas system podatkowy* na takich przesłankach się nie opiera, że może nieraz nieświadomie i bez złej woli *został on jednak zbudowany w sposób prymitywny, przynoszący straty czy to skarbowi czy życiu gospodarczemu, najczęściej zaś obu tym czynnikom równocześnie.* Ten system podatkowy mści się coraz bardziej, mścić się będzie w coraz znaczniejszym stopniu w miarę wzrostu intensywności procesu gospodarczego w Polsce. Podstawę racjonalnej gospodarki w każdem państwie stanowią budżet i bilans płatniczy. Otóż decydującą rolę na kształtowanie się tych czynników posiada system podatkowy. W miarę normalizacji stosunków wpływ ten w Polsce coraz bardziej rośnie. Deficyt bilansu handlowego, który zaciążył nad całem życiem gospodarczem w kraju w ciągu r. ub., w znacznej mierze był spowodowany przez nasz system podatkowy, osłabiający aktywność tych grup gospodarczych, a więc przemysłu i handlu, których pozycja była decydująca na kształtowanie się tego bilansu w okresie po stabilizacji złotego.

Fałszywa polityka podatkowa zabija bowiem inicjatywę i przedsiębiorczość, a skłania do szukania dróg najmniejszego oporu, do zajmowania jaknajbardziej biernego stanowiska w życiu gospodarczem, bezpośrednio prowadząc do wzmożenia wpływów zagranicznych organizmów gospodarczych.

Nie można oczywiście w czambuł potępiać całego panującego obecnie systemu podatkowego. Musimy pamiętać, że jakimkolwiek ten system jest, zawdzięczamy mu przecież zrównoważenie naszego budżetu. Inna rzecz, że *zrównoważenie to dokonało się jedynie wysiłkiem pewnej części społeczeństwa*, pewnych grup gospodarczych, którym słusznie obecnie za wysiłek ten należy się ulga.

Zdajemy sobie sprawę z trudności, które stoją przed reformatorami podatkowymi. Nietylko wielką wagę odgrywa tu zrozumiały do pewnego stopnia moment oportunizmu fiskalnego, zrozumiała niechęć do gruntownej przebudowy machiny, która chociaż kuleje, niemniej jako tako funkcjonuje, — lecz, jak hydry, podnoszą głowę interesy partyjno-klasowe, dzięki którym wszelkie dyskusje podatkowe stale w rezultacie przenoszone są z platformy gospodarczej na platformę polityczną i usiłuje się rozegrać zagadnienia podatkowe nie drogą rzeczowej dyskusji, lecz drogą wpływów i intryg.

Im większe jednak trudności piętrzą się przed zagadnieniem reformy systemu podatkowego tem większą będzie zasługa tych, którzy reformę tę przeprowadzić potrafią. Czynniki kierujące, wykazujące wiele zrozumienia gospodarczego, zdają sobie niewątpliwie z tego sprawę i z całą świadomością rozwiązanie tych problemów pragną przyśpieszyć. Chociaż trudno spodziewać się, by dzieło podatkowe mogło w naszych warunkach być choćby zbliżone do ideału, to jednak mam nadzieję, że dzięki zgodnemu wysiłkowi sfer gospodarczych czynników oficjalnych, popartemu przez opinję całego uświadomionego społeczeństwa, uda się *obecną anarchję podatkową zastąpić przez system, opierający się na następujących podstawowych założeniach*, które w szerszej lub węższej mierze stosowane być winny we wszystkich państwach o strukturze gospodarczej, przypominającej Polskę. Założenia te to: *umiarkowana przewaga podatków bezpośrednich, umiarkowana różnorodność podatkowa, zniesienie podatku przemysłowego od obrotu i sprawiedliwe rozłożenie obciążenia podatkowego pomiędzy poszczególne grupy gospodarcze.*

B. Rm

Roboty koło portu w Gdyni

Termin zakończenia robót portowych przypadnie na rok 1930. Koszta budowy z 162 000 fr. zł. w 1924 r. wzrosły do 11 840 000 fr. zł. w 1927-28 r. Ogólny koszt obliczony jest na 50 milj. fr. złotych.

Nowa olejarnia w Gdyni otrzymuje na 35 lat w dzierżawę plac, oraz używalność 125 m. nabrzeży obok łuszczarni ryżu; przetwarzać ma surowiec amerykański na olej i zobowiązała się przetwarzać rocznie 50 000 t. surowca. Przy swoich nabrzeżach olejarnia wybuduje w ciągu roku skład, mogący pomieścić jednorazowo 100 000 t. towaru. Całe to urządzenie przechodzi po 35 latach na własność Skarbu.

W porcie gdyńskim należy rozróżnić 3 kategorje koncesjonarjuszy:

1. koncerny węglowe, jak Robur, Giesche, Progress, Elibor (Fulmen), które już otrzymały koncesję w Gdyni,
2. firmy ekspedycyjne, które, jak „Warszawskie Towarzystwo Tr. i Z.“ oraz „Endler i Messing“ otrzymały koncesję na budowę hangarów portowych i
3. firmy przemysłowe, które budują w porcie zakłady przemysłowe na prawach koncesyjnych. Dotąd do tej kategorji należała tylko łuszczarnia ryżu, obecnie dochodzi druga, wspomniana olejarnia.

Ta ostatnia kategorja ma dla portu duże znaczenie. Dzięki bowiem tym zakładom przemysłowym zostaną z czasem regularne linje towarowe, np. do i z Indyj, a dla olejarni do i z Ameryki Południowej uruchomione. Daje to możność wprowadzenia naszego eksportu na te rynki, skąd do zakładów przemysłowych w porcie przychodzi surowiec.

Dalsze umowy z innemi gałęziami naszego przemysłu, opartego na surowcu zagranicznym są w przygotowaniu.

Ponieważ narazie kanał przemysłowy nie jest jeszcze gotowy, umieszczono pionierów przemysłu przy basenie Marsz. Piłsudskiego u nabrzeża indyjskiego. Dalsze zakłady przemysłowe zostaną ulokowane już w kanale przemysłowym, który otrzyma dogodne połączenia wodne i kolejowe.

Stwarzając przemysł przetwórczy w porcie, unika się przy eksporcie kosztownego przewozu kolejowego raz dla surowca i drugi raz dla gotowego towaru.

Znakowanie towarów pochodzenia krajowego

Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu przypomina następujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1927 r. o oznaczaniu pochodzenia niektórych towarów krajowych w wewnętrznym handlu detalicznym.

Na podstawie art. 7 p. 1 lit. a) ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. R. P. Nr. 96, poz. 559) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 749 zarządza się co następuje:

§ 1. Na każdym towarze z kategoryj, wyszczególnionych w § 2 niniejszego rozporządzenia należy umieścić:
   1) firmę przedsiębiorstwa,
   2) jego siedzibę główną (zarówno krajową jak i zagraniczną),
   3) miejsce fabrykacji towaru w kraju, o ile towar wyprodukowano nie w miejscu siedziby głównej przedsiębiorstwa.

W stosunku do towarów, wskazanych w § 2 p. 2, powyższe dane można umieszczać na etykietach lub o ile towar znajduje się w sprzedaży bez opakowania, na samym towarze. Względem pozostałych towarów, przewidzianych kategorjami § 2, należy przestrzegać umieszczania odnośnych danych na etykietach.

§ 2. Przepisy niniejszego rozporządzenia dotyczą wyprodukowanych w kraju — zarówno przez firmy krajowe jak i zagraniczne — przeznaczonych dla wewnętrznego handlu detalicznego:
   1) a) środków odżywczych,
      b) preparatów leczniczych,
      c) wód mineralnych,
   2) a) wyrobów toaletowych
      b) środków kosmetycznych,
   3) towarów spożywczych, sprzedawanych w opakowaniach.

§ 3. Nie stosujący się do przepisów niniejszego rozporządzenia karani będą stosownie do art. 7 ustępu 2 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 749).

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrom: Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Organizacja eksportu drutu i wyrobów

Dnia 10. 1. 29 odbyła się w Państw. Inst. Eksp. konferencja w sprawie organ. eksportu drutu i wyrobów z niego, zorganizowana przy udziale przedstawicieli zainteresowanego przemysłu. Na konferencji skonstatowano ze strony przedstawiciela Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, że dla jaknajwydatniejszego poparcia eksportu wyrobów drutu i wyrobów drucianych, Syndykat ten jest skłonny obniżyć ceny walcówki dostarczanej fabrykom drutu do możliwie najniższych granic. W ten sposób główna przeszkoda w eksporcie drutu w postaci wysokiej ceny walcówki zostanie usunięta, co umożliwi dostosowanie kalkulacji cen na rynku światowym, czyniąc towar polski konkurencyjnym. Aktualność sprawy powyższej pochodzi stąd, iż pewna firma eksportowa uczyniła fabrykom drutu propozycję stałego nabywania, o ile ceny będą kalkulacyjne około 2.000 ton drutu i wyrobów miesięcznie, którą to ilość zczasem będzie można powiększyć. Sprawa wykorzystania powyższej propozycji jest o tyle ważna, że umożliwiłaby zwiększenie obecnej produkcji, wyczerpującej obecnie 30—40 proc. zdolności produkcyjnej i znaczne zwiększenie stanu zatrudnienia w tym przemyśle.

Celem zrealizowania tych projektów na konferencji postanowiono utworzyć komisję z przedstawicieli przemysłu drutowego, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, oraz Państwowego Instytutu Eksportowego, która zajmie się wypracowaniem szczegółowego programu działalności eksportowej.

Terminy płatności podatków w r. 1929

W STYCZNIU:

1) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu I i II kategorji oraz przemyśle I—V kategorji; 2) do 15-go wpłata zaliczki przemysłowego za ostatni kwartał 1928 przez handel i przemysł nie prowadzące ksiąg; 3) w 7 dni od wypłaty — dochodowy od uposażeń i t. p.

W LUTYM:

1) od 15-go I rata gruntowego; 2) od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za 4 kwartał 1928; 3) do 15-go przemysłowy od obrotu jak w styczniu; 4) w 7 dni od wypł. dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.; 5) od lokali za 4 kwartał 1928.

W MARCU:

1) do 15-go pierwsza rata podatku gruntowego; 2) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. i przemyśle 1—5 kat.; 3) w 7 dni od wypł. dochodowy od uposażeń służb., emerytur i t. p.

W KWIETNIU:

1) do 15-go przemysłowy 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 2) w 7 dni od wypł. dochodowy od uposażeń służb., emerytur i t. p.; 3) w ciągu kwietnia do 15 wpłata dochodowego w połowie wysokości wskazanej w zeznaniach o dochodzie.

W MAJU:

1) od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za 1 kwartał 1928; 2) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 3) do 15-go wpłata przem. od obrotu za 1928 przez wszystkie przedsiębiorstwa handl. i przem.; 4) do 15-go wpłata zaliczki przem. za 1 kwartał 1928 od obrotu w handlu i przemyśle nie prowadzących ksiąg; 5) w 7 dni od wypłaty dochodowego od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.; 6) od lokali za 1 kwartał 1929.

W CZERWCU:

1) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 2) w 7 dni od wypłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.

W LIPCU:

1) do 15 przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 2) do 15-go wpłata zaliczki przemysłowego za 2-gi kwartał 1929 od obrotu w handlu i przemyśle nie prowadzących ksiąg; 3) w 7 dni od wypłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.

W SIERPNIU:

1) od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za 2 kwartał 1929; 2) od 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 3) w 7 dni od wypłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.; 4) od lokali za 2 kwartał 1929.

WE WRZEŚNIU:

1) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz w przemyśle 1—5 kat.; 2) w 7 dni od wypłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.

W PAŹDZIERNIKU:

1) od 15-go druga rata gruntowego; 2) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 3) do 15-go wpłata zaliczki za kwartał trzeci 1929 przemysłowego od obrotu z handlu i przemysłu nieprowadzących ksiąg; 4) w 7 dni od wypłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.; 5) w ciągu października do 1. 11. opłata dochodowego według nakazów płatniczych.

W LISTOPADZIE:

1) do 15-go druga rata gruntowego; 2) od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za kwartał trzeci; 3) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 3) nabywanie świadectw i kart rejestracyjnych na rok 1930; 4) w 7 dni od wpłaty dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.; 5) od lokali za 3 kwartał 1929.

W GRUDNIU:

1) do 15-go przemysłowy od obrotu w handlu 1 i 2 kat. oraz przemyśle 1—5 kat.; 2) nabywanie świadectw i kart rejestr. na rok 1930; 9) w 7 dni od wypł. dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i t. p.

Powszechna Wystawa Krajowa w r. 1929

od 16 maja do 30 września

CO KAŻDY WIEDZIEĆ POWINIEN O POWSZECHNEJ WYSTAWIE KRAJOWEJ W POZNANIU?

Pod powyższym tytułem ukazała się w nakładzie 100 tys. egz. broszura propagandowa Powszechnej Wystawy Krajowej w bardzo popularnej formie traktująca o wszelkich zagadnieniach, związanych z organizacją, urządzeniem i celami Wystawy.

Broszura ta, przeznaczona specjalnie na szerzenie zainteresowania Wystawą wśród młodzieży szkolnej i szerokich mas ludowych, zawiera apel do wszystkich warstw, aby tłumnie pośpieszyły na Powszechną Wystawę Krajową, która przez wszechstronne zilustrowanie dorobku narodowego na polach naukowem, przemysł., rolnictwa, handlu i sztuki, pozwoli im bezpośrednio nabyć przebogaty materjał do obserwacyj naukowych i pogłębienia wiedzy. Dalej broszura traktuje o organizacji wycieczek, ulgach dla zwiedzających Powszechną Wystawę Krajową; zapoznaje w streszczeniu z osobliwościami miasta Poznania i udziela wskazówek przy układaniu planu marszruty turystycznej dla udających się na Wystawę. Bezpośrednio interesująca wszystkich przyjezdnych kwestja kwater potraktowana jest również informacyjnie szczegółowo. Całość broszury zamyka załączony najnowszy plan Wystawy z lotu ptaka z opisami.

Spodziewać się należy, że broszura ta, przechodząc z rąk do rąk, dotrze do najodleglejszych zakątków kraju, a uświadomiwszy szerokie warstwy społeczeństwa o znaczeniu Powszechnej Wystawy Krajowej oraz o konieczności jej zwiedzenia, w dostatecznej mierze spełni swój cel.

KU UWADZE WYSTAWCÓW GRUPY HANDLOWEJ NA P. W. K.

W ub. tygodniu w gmachu Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu odbyło się posiedzenie zarządu grupy handlowej, na którem ostatecznie załatwiono sprawę rozmieszczenia eksponatów i przydziału metrażu w pawilonach handlowych i bazarowych Wystawy. Na posiedzeniu tem rozpatrzono i zdecydowano również rozkład kiosków sprzedaży produktów spożywczych oraz pamiątek na całym terenie PWK.

Ze względu na wydawane przez Wystawę katalogi i przewodnik wystawowy podaje się wszystkim zainteresowanym eksponentom tej grupy do wiadomości, że należy najpóźniej do dnia 25 bm. nadesłać do Wydziału Przedsiębiorstw PWK. (Poznań, Grunwaldzka 22) dokładne brzmienie firmy wraz z lakonicznym opisem rodzaju jej branży.

CZESI A POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA.

Wpływowy dziennik czeski „Lidove Noviny" zamieścił już dwa obszerne artykuły swego stałego warszawskiego korespondenta, znanego publicysty i polonofila Vaclava Dreslera, o Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu. Pierwszy z artykułów p. t.: „Plany wystawowe w Polsce", podkreśla szerokie zainteresowanie, jakie wywołała w Czechosłowacji Powszechna Wystawa Krajowa Polski. Drugi artykuł p. t.: „Wszechpolska Wystawa 1929" wita z uznaniem koncepcję urządzenia Wystawy w Poznaniu, którego teren najbardziej odpowiada wielkiemu zadaniu. Artykuł ten, utrzymany w tonie serdecznym i rzeczowym, poparty jest szczegółowym opisem osobiście zaobserwowanych przez autora przygotowań i licznemi danemi statystycznemi. Autor podkreślił w artykule tym, że Wystawa spowodowała kompletny zanik bezrobocia w Poznaniu.

PROPAGANDA P. W. K. W EGIPCIE.

Propagandy Powszechnej Wystawy Krajowej prócz innych czynników w Egipcie podjął się dobrowolnie zamieszkały w Aleksandrji Polak, lekarz dr. Buharewicz, posiadający rozległe stosunki w tamtejszych sferach i prasie.

TŁUMNY UDZIAŁ WYSTAWCÓW W P. W. K.

Głęboka troska i zabiegi czynników organizacyjnych Powszechnej Wystawy Krajowej, aby wielki pokaz dorobku narodowego Polski wypadł najokazalej, spotkały się z należytem zrozumieniem szerokich sfer społecznych całego kraju, które podjęły się obowiązku wzięcia czynnego udziału w Wystawie.

Najdokładniejszym sprawdzianem tego gremjalnego udziału jest sporządzone na 1 stycznia r. b. zestawienie zgłoszonego metrażu eksponatów we wszystkich grupach przemysłowych.

I tak przewidziany metraż użytkowy w pawilonach, jak i na wolnem polu w pełnych 100 proc. zajęły: górnictwo i hutnictwo, przemysł naftowy, przemysł szklany, przemysł przerobu produktów zwierzęcych, przemysł graficzny, przemysł drzewny, przemysł włókienniczy, przemysł galanteryjny, przemysł zabawkowy, przemysł ludowy, budownictwo i przemysł mineralny.

Przemysły: metalowy, maszyn, narzędzi i aparatów, środków przewozowych, elektrotechniczny, spożywczy, meblarski, konfekcyjny, papierniczy zgłosiły już metraż w 95—98 proc. Dla zgłoszonego metrażu przemysłu muzycznego zabrakło nawet miejsca.

O DEKORACYJNĄ STRONĘ WYSTAWY PRZEMYSŁU GÓRNICZO-HUTNICZEGO NA P. W. K.

Dnia 10 bm. w gmachu Dyrekcji Powszechnej Wystawy Krajowej odbył się zjazd przedstawicieli Komisji Technicznej Sekcji Żelaza Komitetu Polskiego Przemysłu Górniczo - Hutniczego PWK.

Celem obrad zjazdu było załatwienie spraw, związanych z techniczną i dekoracyjną stroną Wystawy Ciężkiego Przemysłu, eksponującego we własnym pawilonie, na terenach wschodnich PWK.

Z ramienia Wystawy brali udział w obradach: prezes Samulski, dyrektor dla spraw przemysłu dr. Piechocki, naczelnik wydziału Andruszewski i prof. Raszka, rzeczoznawca-dekorator Hali Ciężkiego Przemysłu.

Uczestnicy zjazdu, po zapoznaniu się z powierzchnią wystawową Hali i przeprowadzonej dyskusji nad technicznem i dekoracyjnem urządzeniem stoisk, przyjęli szereg uchwał, z których najważniejsze, ze względu na obowiązujący terminarz, podaje się w ich dokładnem brzmieniu do wiadomości zainteresowanych:

I. Ci wystawcy, którzy do tej pory nie przesłali projektów urządzeń i dekoracyj swych stoisk p. prof. Raszce, winni to w terminie najpóźniej do dnia 1 lutego r. b. uskutecznić, przesyłając a) plan rozmieszczenia eksponatów, b) projekt dekoracji względnie architektonicznego ujęcia stoiska. Firmy, które podały tylko plany, winny je uzupełnić projektem dekoracji. Adres prof. Raszki: Kraków, Al. Mickiewicza 5.

I. Do tego samego terminu, tj. do dnia 1 lutego r. b. winny być przesłane prof. Raszce teksty napisów firmowych poszczególnych wystawców, które mają być umieszczone na parapecie, znajdującym się nad stoiskami pod środkową kondygnacją okien.

III. Wobec mogących wyniknąć trudności przy budowaniu fundamentów pod eksponaty i celem ułatwienia wystawcom ich wykonania, zdecydowano w porozumieniu z zarządem PWK., aby do dnia 1 lutego r. b. wszyscy wystawcy przesłali odnośne rysunki do Zarządu PWK., Wydziału Przemysłowego.

STOCZNIA GDAŃSKA WEŹMIE UDZIAŁ W P.W.K.

Stocznia Gdańska czyni duże przygotowania do wzięcia udziału w Powszechnej Wystawie Krajowej. Poczyniono w tym celu inwestycje na około 0,5 miljona guldenów. Poza maszynami i specjalnemi urządzeniami wystawiona będzie również specjalna kolekcja dzwonów kościelnych, które po Wystawie Stocznia Gdańska ofiaruje dla budującego się w Warszawie Kościoła Opatrzności.

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

NIEMCY.

Po kilkumiesięcznych pertraktacjach doszło nareszcie pomiędzy związkiem śrub i nakrętek w Düsseldorfie, wzgl. między przez powyższy związek stworzonym związkiem niem. kupców śrub w Berlinie, oraz południowo niemieckim związkiem kupców wyrobów branży żelaznej w Norymberdze do ostatecznego porozumienia. Umowa zawiera następujące punkty:

Grupa I. otrzymuje ogólny rabat zasadniczy w wysokości 3 proc.; wskutek specjalnych żądań kupców detalistów ustalono również cennik składowy. Wszelkie dostawy poniżej 1000 kg. będą uskuteczniane po cenach składowych, bez względu na to, czy dostawa uskuteczniana jest ze składu fabrycznego czy też ze składu kupca hurtownika. Wszyscy należący do porozumienia, otrzymują oprócz rabatu własnej grupy jeszcze 15 proc. rabatu dodatkowego związkowego. Dla innych kupców nienależących do związku lub konsumentów nie klasyfikowanych, obowiązują następujące postanowienia ulgowe:

przy jednorazowym odbiorze towaru wartości niżej 200 M. — 0 proc.

przy jednorazowym odbiorze towaru wartości do 500 M. — 5 proc.

przy jednorazowym odbiorze towaru wartości M. 50 i ponad — 10 proc.

Pozatem wydane zostaną cenniki efektywne, które naznaczać będą ceny detaliczne na podstawie kalkulacji składowej.

Umowa powyższa obowiązuje aż do końca roku 1930. Skuteczność jej zależy od ilości kupców, którzy do tego związku przystąpią. O ile oni stanowić będą większość, może przynieść dobre wyniki; jeżeli przeciwnie kupcy związkowi pozostaną w mniejszości, umowa powyższa z góry skazana jest na bezowocny żywot.

ANGLJA.

Interesujące są sprawozdania angielskich kupców branży żelaznej w sprawie sprzedaży na raty czy też na spłaty. W wielu miejscowościach, gdzie tego rodzaju sprzedaż wprowadzono, zauważono rychłe i wzmagające się ożywienie akcji nabywczej konsumentów. To ożywienie się rynku przypisują wszyscy kupcy właśnie sprzedaży na raty. To zapatrywanie się kupców zasługuje na tem większą uwagę, że świadczy o całkowitej zmianie sądu o tego rodzaju sprzedaży, gdyż z początku byli oni zupełnie przeciwni i z wielkiem niedowierzaniem tylko zdecydowali się na pierwsze próby. Teraz kiedy przekonali się o jego dodatnim wpływie na wielkość obrotów i konsumcji zaprowadzają go wszędzie na coraz większą skalę, obiecując sobie po nim coraz lepszych skutków. Co nasi kupcy na to?

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI.

Wiadomości nadchodzące wykazują dobre położenie na rynku towarów i wyrobów żelaznych. Zapotrzebowanie i pokup utrzymuje się dobrze a miejscami widać nawet poważny wzrost. Ruch przedświąteczny był nadzwyczaj ożywiony, więcej nawet jak przypuszczano; wobec czego składy detaliczne pozbawione są zapasów, przeto i fabryki otrzymują liczne i wielkie zamówienia. Ceny mają tendencję mocną i stałą, miejscami zauważyć można tendencję zwyżkową na artykuły i wyroby wyczerpane.

Dobrze zapowiada się również sezon wiosenny, zwłaszcza na artykuły rolniczo - ogrodnicze i domowo - gospodarcze.

(Zebrał i opracował **J. Taberski**).

Wiedeńskie Targi Wiosenne 1929

Termin Wiedeńskich Targów Międzynarodowych, które odbędą się w bezpośredniej łączności z Targami Lipskiemi, wyznaczony został w tym roku na czas od 10-go do 17-go marca. Zainteresowanie wystawców jest nadzwyczaj ożywione, zaś zgłoszenia we wszystkich gałęziach przemysłu, przedewszystkiem w dziedzinie artykułów mody, towarów skórzanych, tkanych, jedwabnych, oraz jubilerskich przewyższają rozmiar lat poprzednich. W ramach Targów Wiosennych odbędzie się wystawa jedwabiu sztucznego, wystawa rolnicza, wielka, międzynarodowa wystawa automobilowa, jakoteż wystawa żywnościowa. Zwiedzający Targi Wiosenne upoważnieni są do wjazdu do Austrji bez wizy konsularnej, ponadto zaś korzystają ze zniżek na wizy tranzytowe w państwach, sąsiadujących z Austrją, jakoteż ze zniżkowych biletów jazdy na wszystkich linjach austrjackich kolei państwowych, oraz na kolejach wielu państw europejskich. Informacje i legitymacje targowe otrzymać można w biurze Targów Wiedeńskich T. A. Wiedeń VII Pałac Targowy, lub u honorowych Zastępców Targów Wiedeńskich we wszystkich wielkich miastach.

Doniosły wynalazek

Bezpiecznik przeciw otwieraniu kłódek i wyłamywaniu skobli do kłódek.

Wynalazek ten chroniony w Urzędzie Patentowym znajdzie z pewnością szerokie zastosowanie, gdyż zapobiega wyłamywaniu i otwieraniu kłódek i wyrywaniu skobli, daje zatem zupełne zabezpieczenie każdej kłódce. Bezpiecznik ten składa się z obrotowego, osadzonego w ścianie, sworznia i nasuniętej na niego blachy ochronnej, wygiętej w kształcie chomątka, która ochrania pałąk kłódki, przesunięty przez otwór sworznia. Do eksploatacji tego użytecznego wynalazku poszukuje się wspólników ewtl. sprzeda się licencję na wyrób tych kłódek. Wszyscy, których sprawa ta interesuje, zechcą łaskawie zasięgnąć bliższych informacyj w Administracji „Rynku Metalowego", pod nr. 1619.

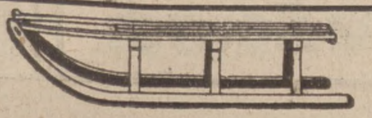
KORZYSTNE HURTOWNE ŹRÓDŁA ZAKUPU

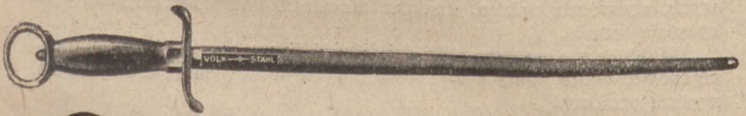
Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34
WYKONUJE
Skarbonki oszczędnościowe-Kasety podręczne - Kasy do wmurowania - Szafy pancerne - Kasy ogniotrwałe. 5512

Poidełka, karmidełka
Jaja kamforowe, podkładowe. Mączka rybia, mięsna, łuski z ostryg, wapień, oraz wszelkie przybory hodowlane dla drobiu i żywego inwentarza — poleca:
Biuro Rolniczo — Techniczne 5568
Inż. St. Nawakowski Sp. z o. o. w Warszawie, Kredytowa 4
Telefon 291 34. Prosimy żądać ofert i katalogów.

ARMATURĘ specjalną dla cukrowni, gorzelni, rafinerji nafty, papierni, cementowni, Fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych
wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dr. Künz'a
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925b

SANECZKI
z drzewa bukowego i jesionowego w najlepszem wykonaniu 6350
„MARS", Fabryka wyrobów drzewnych, Sp. z o. p., LUBLINIEC, G. Śląsk.
Biuro sprzedaży: **KATOWICE**, ul. Słowackiego 16.

Stalki
marki światowej „Volk-Diamant-Stahl" poleca ze składu oclone, po cenach hurtowych:
5559
Generalny przedstawiciel na Polskę:
Edmund NIKEL
ŁÓDŹ, Radwańska 59. Tel. 19-77.

Plomby ołowiane
oraz
Plombownice
dostarcza
R. NERLICH, Bielsko, Śląsk.
5555 b

Wolne miejsce

Czyściwa do maszyn
oddaję franko do wszelkich stacyj w kraju, po cenach konkurencyjnych. — Oferty i wzory na żądanie.
Max Gruenstein, Łódź, ul. Piotrkowska 36.
tel. 31-89. 6205

Hurt. rowerów 4313 oraz wszelkich części rezerwowych, wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

LINY stalowe i konopne
poleca 6604
B. Muszyński, fabryka lin, LUBAWA

6381

Calówki krajowe
pierwszorzędnego gatunku
Piłki do metali pojedyncze i podwójne wysoce hartowane fabryki „FULDA" — — — dostarczają
P. GOLDMAN i L. ENDELMAN, Warszawa
Widok 11, tel. 130-88 6701

Mam do oddania każdą ilość
prima Carbolineum
po cenie najtańszej. 6289a
M. Mrugowski, Poznań św. Marcin 62.
Benzyna - Benzol - Oleje - Smary - Import olejów ameryk.

Tokarki typu ciężkiego model T 300 o wzniesieniu kłów 300 750 mm i rozstawieniu 1500 i 2500 mm.
dostarcza: 6966c
„WIEPOFANA" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81

Trzcinę sufitową
pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie
Gustaw Glaetzner
Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.
Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

WIADOMOŚCI Z BRANŻY

PAŃSTWOWA HUTA OŁOWIU I SREBRA W STRZYBNICY.

W związku z ostatniemi mrozami i częściowem zamarznięciem wskutek tego dróg wodnych, co powoduje bardzo wysokie dodatkowe koszty i opóźnienia transportowe, Państwowa Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy zaniechała częściowo sprowadzania potrzebnych do fabrykacji rud zagranicznych, a produkcja odbywa się narazie z posiadanych zapasów rud.

Korzystając z obniżenia poziomu produkcji, dyrekcja Huty przystąpiła do czyszczenia 2 pieców, zwracając się w związku z tem jednocześnie do Komisarza Demobilizacyjnego z wnioskiem o czasowe zwolnienie około 100 sezonowych robotników młodocianych. Z chwilą nastania korzystniejszych warunków dowozowych dla rud zagranicznych, fabrykacja zostanie przywrócona do dawnego poziomu, a Huta uruchomiona będzie w dotychczasowych rozmiarach.

PROJEKT WYCIECZKI NA BLISKI WSCHÓD.

W związku z okazywanem w szerokich sferach handlowych i przemysłowych zainteresowaniem dla krajów Bliskiego Wschodu — powstał projekt urządzenia wycieczki do Egiptu, Syrji, Palestyny, Turcji i Grecji w marcu względnie w kwietniu r. b. przy współudziale przedewszystkiem sfer handlowych i przemysłowych i ewentualnie rządowych, parlamentarnych i prasowych. Wycieczkę oblicza się na około 4 tygodnie. Wycieczkę taką urządzały niektóre kraje (np. Niemcy przy udziale 500 osób) z wielkim dla siebie pożytkiem.

M. P. i H. gotowe jest projekt poprzeć w granicach możliwości, o ile udział w wycieczce zgłoszą eksporterzy o pełnych kwalifikacjach kupieckich. Departament Handlowy zbiera w drodze ankiety zgłoszenia organizacyj i poszczególnych firm. Technicznem przygotowaniem wycieczki zajmie się zapewne specjalny komitet, złożony z przedstawicieli zainteresowanych, a zagranicą placówki dyplomatyczne i konsularne.

Ministerstwo otrzymało informacje, że niektóre tow. okrętowe gotowe są do daleko idących zniżek przewozowych.

ŚWIADECTWA POCHODZENIA.

W grudniu ub r. zostały wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych przepisy dotyczące świadectw pochodzenia przy wwozie towarów na obszar celny Rzplitej. Jednocześnie zostały uchylone wszelkie poprzednie rozporządzenia w tej sprawie. Rozporządzenie ustala zasadniczy typ polskiego świadectwa pochodzenia, które ma obowiązywać przy imporcie ze wszystkich krajów oraz wzór drugi tylko dla towarów pochodzących ze Stanów Zjednoczonych. Oprócz tego rozporządzenie omawia sprawę wydawania świadectw i instytucyj do tego uprawnionych oraz wizowania ich przez Konsulaty R. P. zaświadczenia o analizie towarów.

Obok tego przy rozporządzeniu powyższem załączone są wzory obowiązujących obecnie świadectw i wiz udzielanych przez konsulaty polskie.

Oprócz tego załączona też została lista instytucyj gospodarczych w Polsce, mających prawo wystawiania świadectw pochodzenia na towary polskie przy eksporcie ich zagranicę. Lista obejmuje 37 organizacyj.

Stow. Techników w Poznaniu

Roczne Walne Zebranie odbędzie się dn. 1 lutego r. b. o godz. 18 w lokalu własnym, Św. Marcin 21. Porządek obrad poda się członkom osobno.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

R. Gunsch, Motory, Poznań, ul. Mylna 38. Telefon 3928

Powyższa firma zajmuje bardzo poważne stanowisko w dziedzinie przemysłu metalowego. W zakres jej pracy wchodzi:

a) szlifowanie cylindrów motorów samochodowych, samolotowych i traktorowych, od 30 do 200 mm. średnicy, z $^1/_{100}$ mm. dokładnością, na specjalnej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu.

b) szlifowanie wałów korbowych wszelkich rozmiarów na szwajcarskich szlifierkach korbowych, z $^1/_{100}$ mm. dokładnością.

Firma wykonuje tłoki żeliwne, tłoki aluminjowe, we wszelkich rozmiarach do 150 mm. średnicy, pierścienie tłokowe, sworznie tłokowe i zawory z wysokowartościowej stali chromniklowej.

Zamówienia wykonywa znany ten poznański zakład dla motorów, z wszystkiemi działami jak: ze szlifiernią cylindrów i wałów korbowych, wytwórnią tłoków, pierścieni i sworzni tłokowych, szybko, precyzyjnie i tanio.

W bieżącym nowym roku działalność firmy przyniesie z pewnością nowe, obfite plony i przyczyni się do podniesienia przemysłu na wyższe poziomy.

Bracia Szajn, Fabryka śrub i gwoździ, Sp. Akc. w Będzinie

Fabryka została założona w roku 1868 przez p. Sz. Szajna. Początkowo obejmowała ona tylko wyrób gwoździ i drutów żelaznych. Urządzenie jej było prymitywne; większa część pracy wykonywana była przez robotników ręcznie. Fabryka zatrudniała wówczas tylko kilkunastu robotników, roczna jej produkcja sięgała 900 pudów, czyli jednego wagonu.

W roku 1898 dwaj synowie Sz. Szajna założyli fabrykę śrub, drugą wówczas w Imperjum Rosyjskiem.

W roku 1898, po śmierci Sz. Szajna — oba omawiane zakłady połączyły się pod firmą „Bracia Szajn".

Obecnie Fabryka zajmuje obszar około 26 morgów i produkuje: gwoździe żelazne, ocynkowane, mosiężne i miedziane; druty żelazne zwykłe i kolczaste; ocynkowane, galwanizowane, żarzone i t. d., śruby żelazne i mosiężne: do drzewa i metalu; zatyczki, podkówki, siatki, przewodniki i liny miedziane elektrolityczne i inne wyroby metalowe.

W ostatnich 2-ch latach firma uruchomiła nowe działy: siatkarnię i linjarnię (w pierwszym rzędzie produkcję lin miedzianych — elektrolitycznych). Zakład posiada obecnie następujące działy: gwoździarnię, druciarnię, śrubiarnię, cynkownię, zatyczkarnię, podkówciarnię, linjarnię (liny żelazne i miedziane), kilka kuźni, własnych warsztatów: stolarskich, ślusarskich i tokarskich.

Siłę popędową daje obecnie maszyna parowa, która jednak zostaje uzupełniona, mającą wkrótce być zmontowaną turbiną parową o sile 1050 KW.

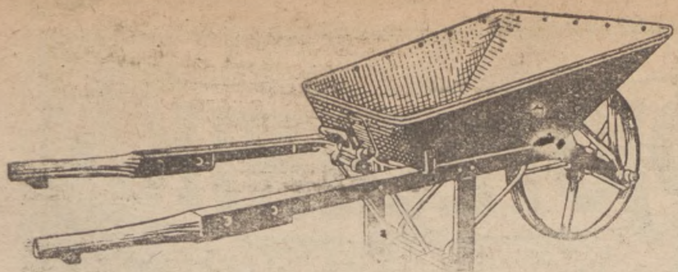
Zakład zatrudnia obecnie 500 robotników i 35 osób personelu technicznego i biurowego. Produkcja roczna przekracza 7 000 ton, o wartości przeszło zł 8 000 000.

Kapitał akcyjny wynosi zł 850 000; akcje są w posiadaniu rodziny Szajnów. Zarząd Spółki stanowią 3 bracia Szajn. Zarząd projektuje w bieżącym roku powiększenie kapitału zakładowego Spółki do zł 2 000 000.

Sprzedaż wyrobów Spółki ma miejsce w kraju oraz zagranicą; eksport nasz wynosi około 15 proc. produkcji.

Zarząd spółki oprócz uruchamiania nowych działów produkcji — czyni starania w kierunku modernizacji urządzeń fabryki; stare maszyny zostają stale i równomiernie zastępowane przez najnowsze modele.

Wszystkie te czynniki, połączone ze znaną solidnością firmy — dają podstawę do mniemania, że rozwój jej będzie nadal kontynuowany.

Polecam

taczki całożelazne

taczki budowlane, do cegły z płytą z drzewa, wózki dwukołowe żelazne i z drzewa po cenach przystępnych

Specjalność: wywrotki — Specjalność: wywrotki

W. KNOPIŃSKI

WYROBY METALOWE 6732

ROGOŹNO (WLKP.)

Polecamy dopóki zapas starczy

Kalendarz Fachowy

Notatnik i Podręcznik

„Rynku Metal. i Maszynowego" na rok 1929

CENA 8,— zł przy zapłacie zgóry, za zaliczką 9,60 zł.

Adm. „Rynku Metal. i Maszynowego"

Poznań, ul. Wielka 10 — Tel. 22 77

TACKI

ponikl. Nr. 2862, 2863, 1228; 2833, każdej wielkości

ŁYŻKI

(Martinstahl) 414

z nowego transportu poleca najtańsze źródło zakupu

Żądać oferty — Żądać oferty

Hurtownia Porcelany w Poznaniu

Tel. 1205 tylko Wroniecka 34 Tel. 7240

ST. GRABIANOWSKI

Biuro Inżynierskie i Dom Techniczno - Handlowy

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

ARMATURĘ: parową, gazową i wodociągową, szkła wodowskazowe, wzierne i ochronne manometry, oliwiarki, smarownice.

USZCZELNIENIA: Klingerit, tekturę azbestową i techniczną, płyty gumowe i sznur., pakunek konopny, azbestowy, grafitowany.

POMPY: skrzydełkowe, tłokowe, membranowe, tłoczki, smoki.

WĘŻE: gumowe, czerwone i czarne, parciane, ssące.

WYROBY SZMERGLOWE: tarcze, papier, płótno, proszek.

APARATY DO SPAWANIA: wytwornice, palniki do spawania i cięcia, wentyle redukcyjne, tlen, karbid, pałeczki, proszek i drut do spawania.

PIŁY: tarczowe, gatrowe i taśmowe, piłki do metalu.

SILNIKI: elektryczne na prąd stały i trójfazowy, silniki spalinowe.

TYGLE GRAFITOWE, cegłę szamotową, masę izolacyjną, korkową i inne artykuły techniczne.

4505b

Aparaty wulkanizacyjne

maszyny — przybory — guma rurowa

Palarnie kawy

kompl. urządzenia — młynki — sortownice

Maszyny do prania

najnowszego typu, małe i duże.

Aparaty pneumatyczne

do malowania

Nowość, dająca olbrzymią oszczędność.

Dogodne warunki zapłaty.

6970

D/H. „Techno-Dostawa"

POZNAŃ

Piekary 3 — Tel. 10-76.

— POSZUKIWANI ZASTĘPCY OKRĘGOWI —

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Postępy w budowie elektrowni

Nowa turbina Brown-Boveri o mocy 160 000 KW. dla Hell Gate

Zbudowana przez firmę Brown-Boveri turbina o mocy 160 000 KW. dla elektrowni w Hell Gate, wysłana w swoim czasie okrętem „Patagomer", nadeszła na miejsce swego przeznaczenia celem rozpoczęcia montażu takowej. Wyjaśnić należy, że część wysokoprężna o mocy 75 000 KW. obracać się będzie z szybkością 1800 obr/min., podczas gdy część nisko-prężna tylko 1200 obr/min. Ciśnienie pary wynosi 18,6 atm. przy przegrzaniu do 370° C. Odbiór pary międzystopniowej odbywa się w dwóch miejscach, a m. po wyjściu z cylindra wysokoprężnego, oraz na czwartym stopniu strony niskoprężnej. Woda kondensacyjna podgrzewaną zostaje na 99° C. Główny wentyl otwarty jest całkowice przy 90 000 KW., zaś wentyl pomocniczy sięga do 130 000 KW.

Rotor (wirnik) części wysokoprężnej jest bezpośrednio sprzężony z generatorem o mocy 88 250 KVA o napięciu 13 800 V i 60 okresach na sekundę. Część niskoprężna sprzężona jest z generatorem o mocy 100 000 KVA, który z generatorem strony wysokoprężnej pracuje równolegle. Kondensator syst. „Westinghouse" posiada powierzchnię 12 800 m².

Dla wytworzenia pary ustawione zostały 3 kotły sekcyjne o poprzecznych walczakach, każdy o powierzchni ogrzewalnej 1858 m.². Wydajność każdego kotła wynosi 181 440 kg. pary na godzinę. Powierzchnia ogrzewalna podgrzewaczy wynosi 446 m.² i ogrzewa parę do 385° C. Kotły zaopatrzone są w paleniska na pył węglowy. Ekonomizery dwóch pierwszych kotłów posiadają po 2 440 m.² pow. ogrz., zaś ekonomizer trzeciego kotła posiada 2 585 m.² pow. ogrz. Ogrzewacze powietrza każdego kotła posiadają po 1 100 m². pow. ogrz. (Power 1928).

Urządzenie maszynowni na 126,5 atm.

Pierwsza instalacja wysokiego ciśnienia, bo dochodzącego do 126,5 atm., zmontowana została w fabryce wyrobów izolacyjnych Philip Carey, Manuf. Co. w Lockland, w Ameryce. Urządzenie to stanowić będzie pod względem wysokości ciśnienia pracy jedyne na świecie i po raz pierwszy w Ameryce stosowane.

Kotły dla tak wysokiego ciśnienia dostarczone były przez firmę Combustion Engineering Corporation w New Jorku. Kotły zaopatrzone są w ekonomizery, podgrzewacze powietrza, przegrzewacze, paleniska na pył węglowy. Pozatem obmurze paleniska posiada urządzenie dla chłodzenia ścian wodą.

Instalacja maszyn składa się z dwóch jednostek o mocy 5 000 KM. bezpośrednio sprzężonych. Maszyny te o potrójnej ekspansji pracują przy ciśnieniu 98,4 atm. przy wentylu i przy 426° C. przegrzania pary. Przeciwciśnienie wynosi 4,2 atm. Każda z maszyn napędza generator trzyfazowy.

Podczas gdy całkowite urządzenie kotłowe wykonane zostało w Ameryce, to jednakowoż maszyny parowe wykonane zostały w firmie A. Borsig w Berlinie. Urządzenie wyżej opisane stanowić będzie jedyne na całym świecie pod względem ekonomicznej i racjonalnej eksploatacji. (Power 1928.)

Radjo w zastosowaniu do życia codziennego

Radjo na łodziach rybackich. — Jak radjo wzbogaca język. — Czy radjo doprawdy przedłuża życie? — Projekty nowych stacji nadawczych.

Każda amerykańska łódź rybacka zaopatrzona jest w aparat radjowy, który rybakom nietylko służy jako środek ochronny przy nocnych wyprawach, lecz zaopatruje ich też w komunikaty meteorologiczne, co przy zbliżających się burzach ma doniosłe znaczenie dla rybołówstwa i życia załogi.

*

Masowe rozpowszechnianie radja na całej kuli ziemskiej przyczyniło się do bardzo znacznego zwiększenia liczby wyrazów w różnych językach, stosunkowo najbardziej wzbogacił się język angielski, w którym przyrost słów pochodzenia radjowego osiągnął wysoką cyfrę 5.000 słów. Następne miejsca zajmują języki: niemiecki, francuski i rosyjski. Co do języka polskiego brak dokładnych danych, w każdym bądź razie liczba wyrazów pochodzenia radjowego przewyższyła już na pewno tysiąc.

*

Niezwykle ciekawe i podobno całkowicie udane próby z dziedziny „radjokinematografji" robione były ostatnio w Shenectady w St. Zj. A. P. przez inżynierów General Electric Company. Obrazki z filmu w barwach naturalnych wielkości 8×3 cm. były z powodzeniem transmitowane ze stacji jednocześnie z akompanjamentem muzycznym. Osiągnięto idealny synchronizm głosu i obrazów. Efekt osiągnięty przez transmisję był olbrzymi. Dyrekcja Gen. El. Comp. zdecydowała podobno sfinansowanie dalszych prób nad tym wynalazkiem; po ulepszeniach zostanie on rzucony na rynek światowy.

*

Amerykańskie towarzystwo ubezpieczeniowe zastosowało obecnie wobec radjosłuchaczy ,którzy chcą korzystać z usług tego towarzystwa specjalne dogodne warunki. Postanowienie to dyrektorzy towarzystwa motywują twierdzeniem, iż radjo wpływa stanowczo na przedłużenie życia słuchaczy. Zdaniem ich radjosłuchacze spędzają dużo czasu w domu, siedząc przy odbiorniku, a zatem unikają całego szeregu niebezpieczeństw, czyhających na przechodni na ulicach wielkich miast amerykańskich, gdzie jak wiadomo ruch uliczny pochłania rocznie setki tysięcy osób. Być może, że dyrektorzy towarzystw ubezpieczeniowych mają słuszność, ale głównie chodzi tu,aj — zdaje się — o to, aby przy pomocy tego nowego trictu przyciągnąć jak największą ilość klientów, zwłaszcza, że radjosłuchaczy amerykańskich można już śmiało liczyć na miljony.

*

Według informacyj podanych w czasopiśmie „Radiotarie", włoskie ministerstwo komunikacji uchwaliło w tych dniach budowę nowej stacji nadawczej wielkiej mocy, niedaleko Rzymu. Stacja ta, o energji antenowej 50 Kw, będzie najsilniejszą stacją w Europie i ma być uruchomiona w ciągu obecnego roku. Urządzenia techniczne stosowane będą ściśle na wzór amerykańskich stacyj wielkiej mocy. Nowością i najnowszem ulepszeniem będzie stosowanie dwóch równolegle załączonych lamp nadawczych, każda o energji 100 Kw. Istnieje możliwość, że przy pomocy tych lamp, w odpowiednim układzie uzyska się stuprocentową modulację. W razie potrzeby energja nad. może być podwyższona do 200 Kw, bez zniekształcenia audycji. Stacja ustawiona będzie 25 klm. od Rzymu i nadawać będzie na fali między 800 — 1300 KHo (230 — 375 m). Poza projektem budowy tej stacji planuje się budowę krótkofalowej stacji o 12 Kw, dla komunikacji z włoskiemi kolonjami w Afryce.

*

Rząd holenderski zamierza uruchomić, w Indjach holenderskich stację krótkofalową o energji 600 Kw. Stacja wyposażona będzie w urządzenie, które pozwoli na równoczesne w obu kierunkach (Hollandja-Indje Hol.) przesyłanie pięciu telegramów i dwu do trzech rozmów telefonicznych.

*

Urząd telegr. w Czechosłowacji postanowił uruchomić w Podiebradach, niedaleko Pragi, 2 stacje krótkofalowe o mocy użytecznej 20 Kw, które mają służyć do komunikacji z Ameryką na falach od 15—30 m. podczas dnia i nocy. Zależnie od tego praca tych stacyj jest rozłożona, by w odpowiedniej porze zastosować korzystne długości fal. Budowę tych stacyj powierzono f. Telefunken. Uruchomienie ma nastąpić już w pierwszem półroczu 1929 r.

Powstająca stacja nadawcza w Preszburgu będzie największą stacją wśród pięciu stacyj Czechosłowacji.

*

Ministerstwo komunikacji w Atenach wydało międzynarodowy konkurs na urządzenie i utrzymanie radjofonji w Grecji. Zainteresowany w konkursie, którego oferta uwzględniona zostanie, otrzyma od Rządu koncesję na urządzenie i utrzymanie radjofonji, na przeciąg lat 20. Po upływie tego czasu wszelkie urządzenia radjofoniczne przechodzą na własność państwową. Wymaganym warunkiem konkursu jest uruchomienie stacji nadawczej w Atenach z zasięgiem na całą Grecję.

KRONIKA RADJOWA

Radjo w pożarnictwie. — Rekord światowy transmisji radjowej. — Kiedy usłyszymy Ligę Narodów?

Wiedeńska straż pożarna zaopatrzyła swoje wozy w 7 stałych i 7 przenośnych stacyj krótkofalowych odbiorczych i nadawczych. Nadajniki na wozach zaopatrzone są w lampy nadawcze Philipsa Tal 40. Przy pomocy tych stacyj poszczególne rozproszone wozy utrzymują łączność ze sobą oraz z wieżami obserwacyjnemi, w czasie pożaru mogą komunikować sobie wzajemnie o sile, rozmiarach i możności stłumienia pożaru. W wypadku wybuchnięcia dwóch lub więcej pożarów naraz można zorganizować akcję ratunkową w możliwie najszybszy i najsprawniejszy sposób. Próby zastosowania tego porozumienia się krótkofalowego dały znakomite wyniki, sprawność akcji ratunkowej przewyższyła nadzieje twórców tego projektu.

Koszt zainstalowania stacji krótkofalowej na wozie pożarnym jest niewielki, zaś rezultaty wypływające z tego zmiejszają w znacznym stopniu tragedję pożaru.

Instalacja krótkofalowa na wozach straży ogniowej to jeszcze jeden atut, jaki technika nowoczesna wkłada w ręce ludzkości, pozwalając jej skutecznie walczyć z niszczycielskiemi potęgami przyrody.

*

Mowa kandydacka, którą przed paru tygodniami wygłosił kandydat republikański Herbert Hoover, została rozpowszechniona po świecie, jak żadna inna. Nadawało ją 85 radjostacyj amerykańskich, a słuchano jej nie tylko w Ameryce, ale na całym świecie. Już raz taki eksperyment zrobiono we wrześniu 1927 roku podczas bankietu w Hotelu Astor w Nowym Jorku, w chwili odbywania się zjazdu przemysłowców radjowych. Wtedy także przemówienia bankietowe transmitowały wszystkie większe stacje amerykańskie, których jest 85. Dodać należy, że wówczas jeszcze nie było stacyj krótkofalowych. Obecna zatem mowa Hoovera zdobyła rekord światowy.

*

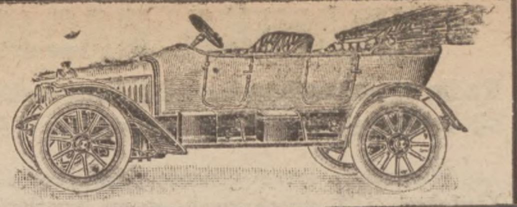
Niedawno doniosły pisma zagraniczne, że w niedługim już czasie uruchomiona zostanie specjalna stacja nadawcza Ligi Narodów. Radjo może oddać Lidze Narodów olbrzymie usługi ze względu na szybkość przenoszenia informacyj z miejsca na miejsce, oraz łatwość pokonywania największych przestrzeni. Obecnie — niestety — otwarcie radjostacji Ligi Narodów uległo znacznej zwłoce i nastąpi dopiero na jesieni. Przedwstępne próby są prowadzone jednak w dalszym ciągu, a główny nacisk kładzie się na zastosowanie dla celów Ligi Narodów radjostacji krótkof. Próbne transmisje z siedziby Ligi Narodów z Genewy przeprowadzano kilkakrotnie już dzięki bezinteresownemu zajęciu się tą sprawą doświadczalnej stacji radjowej holenderskiego zarządu poczt i telegrafów. Próbne transmisje dokonywane były na fali 18,4 mtr. i dały zadowalające wyniki.

NOWE WYDAWNICTWA

„TYDZIEŃ RADJOWY" NR. 3. Najnowszy numer „Tygodnia Radjowego" zawiera następujące artykuły: Problemy radjowo-muzyczne, Audycje mówione „R. P.", Audycje muzyczne „R. P.", Krótkofalowa radjokomunikacja amatorska, Sprzęgacz warjometryczny z kondensatorem, Ochronnik przepięciowy, Czy należy wybierać lampy specjalne? Radjowizja (komórka selenowa), Idealna amatorska lampa nadawcza, Zmiana fal, Speakerka, kwiat eteru, Kronika radjowa, Komunikaty i dział rozrywek umysłowych. Numer zdobią liczne ilustracje. Adres redakcji i administracji: Plac Wolności 11. Czytajcie, abonujcie i rozpowszechniajcie „Tydzień Radjowy"!

Przy wszelkich transakcjach prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy"

DZIAŁ AUTOMOBILOWY

Rozbudowa Studebaker'a w Polsce

Okoliczność wprowadzenia się w szybkiem tempie wśród publiczności polskiej samochodów światowej amerykańskiej marki Studebaker-Erskine wykazała, że dotychczasowa firma Autosale Company, Sp. z o. o. w Gdańsku, pod którą The Studebaker Corp. of America zorganizowało w swoim czasie składnicę wozów dla zastępów swych w Polsce, nie mogła podołać zadaniom, związanym z rosnącą z dnia na dzień sprzedażą wozów Studebaker'a w Polsce.

Ograniczenie kontyngentów przywozu w Polsce dla zagranicznej produkcji samochodowej spowodowało również, że firma Studebaker postanowiła stworzyć własną montownię w granicach celnych Państwa Polskiego i już w najbliższym czasie, pod kierownictwem wydelegowanych z fabryki inżynierów amerykańskich rozpocznie montowanie wozów w Gdańsku, dokąd nadchodzić będą oryginalne komplety wozów w stanie luźnym.

W tym celu firma Studebaker weszła w porozumienie ze znaną „Fabryką Wagonów w Gdańsku", której urządzenia techniczne przystosowane będą do potrzeb mającej powstać montowni Studebaker'a, a w miejsce dotychczasowej firmy Autosale Company objęło interesy Studebaker'a nowe Tow. Akcyjne pod firmą „Auto Trading Corporation, S. A. w Gdańsku".

Nowa ta spółka, dysponująca wielkiemi kapitałami, będzie mogła sprostać wzmożonym zadaniom składnicy i montowni Studebaker'a w Polsce i utrzymywać odpowiednie składy części zamiennych.

Na czele Zarządu Spółki stanął znany przemysłowiec gdański p. Werner Lehnert.

W skład Rady Nadzorczej Towarzystwa wchodzą pp.: Notarjusz Karol Menzel, konsul norweski Block, dyr. firmy Bergenske Baltic-Transport Ltd., inż. dr. Doński, dyr. Przemysłu Jedwabniczego „Borwisk" S. A.

Oczekiwać należy, że samochody Studebaker'a, które niedawno dopiero pojawiły się na terenie Polski i w krótkim czasie zyskały dzięki swej wysokiej wartości technicznej i stosunkowo niskiej cenie ogólne uznanie, obecnie w coraz szybszem tempie rozpowszechniać się będą wśród zainteresowanych sfer społeczeństwa polskiego.

Gwiazdka dla dzieci robotników General Motors w Polsce

W niedzielę, dn. 23 grudnia ub. r. General Motors w Polsce urządziło gwiazdkę dla dzieci swych robotników. Dokoła pięknie i suto przystrojonego tradycyjnego drzewka wigilijnego zgromadzili się robotnicy ze swą dziatwą, oraz urzędnicy General Motors wraz z dyrektorami, p. W. L. Pawłowskim i p. O. K. Windingiem.

Do zgromadzonych licznie rodziców i dziatwy przemówił serdecznie w imieniu Zarządu kierownik Sekcji Informacji Prasowej, poczem panie W. Pawłowska, małżonka dyrektora naczelnego, oraz p. O. K. Windingowa, małżonka kierownika Wydziału Sprzedaży, dokonały podziału podarków pomiędzy dziatwę. A różne były tam rzeczy: torebki ze słodyczami i orzechami, ciepłe pończoszki i rękawiczki, lalki i minjaturowe sprzęty kuchenne dla małych mamusi, lejce, bębny i pistolety dla chłopców, piłki, małe torebki skórzane, skarbonki, organki, łamigłówki, książeczki o Czerwonym Kapturku i Kocie w butach, oraz wiele, wiele innych rzeczy, do których tęskniły rok cały małe serduszka dziecięce.

Obdarowana, zadowolona dziatwa zgromadziła się wraz z rodzicami i paniami dyrektorową W. Pawłowską i dyrektorową O. K. Windingową dokoła jarzącego się drzewka, pod którem odśpiewano kilka staropolskich kolęd.

Cała ta uroczystość rodzinna zakończyła się w bardzo miłym nastroju. A kiedy dyrektor Pawłowski pozwolił dziatwie zabrać wszystkie cacka z choinki dla przystrojenia własnych choinek w domu, radości dziecięcej nie było końca.

„Tatra" w Polsce

32 lata praktyki pozwoliło zakładom samochodowym „Tatra" stworzyć wóz udoskonalony wszechstronnie, a specjalnie odporny na złe drogi i trudne warunki terenowe. Wybudować mały samochód, dobry nietylko na płaskie tereny, lecz pokonywujący również z łatwością górzyste wzniesienia — oto sukces małej „Tatry", chłodzonej powietrzem, a zużywającej wszystkiego 5—6 litrów benzyny na 100 klm. Przy konstrukcji tego małego auta kierowano się zasadą, iż szybkość 60 do 70 klm. na godzinę w zupełności wystarczy, by móc zaofiarować szerokim masom konsumentów, jak lekarzom, kupcom, inżynierom, zawodowcom etc., dawno poszukiwany typ praktycznego i taniego wozu.

Co do samochodów większych, to „Tatra" wyrabia 4 i 6-cio cylindrowe wozy, których wartość konstrukcyjna, jak również wygląd zewnętrzny, nie ustępują w niczem samochodom najwyższej klasy. Najlepszym dowodem sukcesów technicznych jest wielki popyt na „Tatry" w Polsce, o czem przekonała nas wizyta w oddziale sprzedaży w Warszawie przy ul. Jerozolimskiej 14.

Wystawa samochodów i motocykli w Kopenhadze

W lutym i w marcu br. odbędzie się w Kopenhadze wystawa samochodów i motocykli. Wystawa dzielić się będzie na dwie sekcje:

1. Pojazdy osobowe miejskie i turystyczne, akcesorja i pneumatyki, odzież dla automobilistów. Różne: ubezpieczenia samochodów, prasa fachowa itd. Trwa od 22 lutego do 3 marca włącznie.

2. Motocykle, motory dla marynarki i łodzi motorowych, samochody ciężarowe, autobusy, traktory, akcesorja i pneumatyki. Różne. Trwa od 9 marca do 17 marca włącznie.

Nowa fabryka rowerów

Poznańska Centrala Rowerów, S-ka z o. o., buduje nową fabrykę rowerów w Stęszewie pod Poznaniem. Fabryka zostanie uruchomiona jeszcze w b. r.

„Opel" w rękach „General Motors"

General Motors wykupuje niemiecką fabrykę samochodów Opel w wysokości ¾ kapitału zakładowego po kursie 200 proc.

Przy zakupach prosimy powoływać się na
„RYNEK METALOWY I MASZYNOWY"

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy niema w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Traktory w rolnictwie zamorskiem

Jak dawniej bywało... — Przyczyny rozpowszechnienia motorów i traktorów w rolnictwie. — Opłacalność motorów i traktorów w uprawie roli i żniwach. — Traktor musi być dostosowany do rodzaju gleby i jej ułożenia... — Jakich traktorów używają w Kanadzie, Stanach Zjedn. Am., Argentynie, Australji? — Główny dostawca traktorów rolniczych. — Właściwe korzyści z motoryzacji fizycznej uprawy roli.

Wiele mówi się obecnie o potrzebie podniesienia rolnictwa celem osiągnięcia większej wydajności w plonach płodów rolniczych. Jako wzór przytacza się ogólnie zmechanizowanie uprawy roli w Ameryce i coraz większe ilości zboża, osiągane przez tę kulturę. Przyznać musimy, że rzeczywiście w krajach zamorskich uprawa roli została w czasach wojennych i powojennych wysoce zmechanizowana i zmotoryzowana, coraz większe jednak ilości zboża osiągają tam nie tyle wskutek intensywności uprawy, ile raczej wskutek obsiewania z roku na rok coraz to większych obszarów roli. Amerykańską bowiem gospodarkę rolną dziś jeszcze nazywać trzeba raczej ekstensywną, aniżeli intensywną.

Krótko przed wojną światową nawet w Stanach Zjedn. A., w kraju zatem, który w produkcji traktorów rolniczych pierwsze zajmuje miejsce i nieomal trzyma monopol ich wytwarzania, było jeszcze bardzo mało traktorów, a doświadczenia i wyniki przy ich użyciu osiągane nie były wielce zachęcające.

W roku 1915 Dep. Rolnictwa podał w własnym biuletynie nr. 117 artykuł pod tyt. doświadczenia traktorami na fermach. W sprawozdaniu tem pisze, że traktory opłacają się głównie przy uprawie nowizny, że używano ich wszędzie tam, gdzie z powodu rozszerzenia obszarowej uprawy ziemi nie można było znaleźć dostatecznej ilości koni, lub gdzie konie wskutek epidemji panującej wyginęły. Skoro nowizna została doprowadzona do zwykłej sprawności ziemi uprawnej, lub też sprowadzić zdołano potrzebne dla obróbki ziemi zwierzęta: konie, muły czy woły, zostawiono traktory na uboczu i posługiwano się znowu końmi i siłą roboczą zwierzęcą. Mimo to w roku 1916 zapotrzebowanie traktorów znacznie wzrosło. Europa nie była zdolna dostarczać zboża, wobec tego Ameryka zmuszona była zająć się produkcją zboża, przez rozszerzenie obszarów uprawnych. Do obróbki tych obszarów nowizny potrzebne były traktory. Powstała tedy wysoka konjunktura w przemyśle traktorowym, a produkcja ich podniosła się w wspomnianym roku 1916 do 29 700 sztuk, w następnym roku już do 62 700. W następnych latach budowa traktorów rosła w niemniej szybkiem tempie tak, że w roku 1920 doszła do cyfry rekordowej 203 200 sztuk. Po wojnie powstał kryzys rolniczy, upadło więc zapotrzebowanie traktorów, a więc także ich produkcja obniżyła się aż do 73 200 sztuk w r. 1921. Wprawdzie w następnych latach poprawiała się, a równocześnie rosła tak co roku wytwarzana ilość traktorów, dotychczas nie zdołano jednak jeszcze pobić rekordu z r. 1920. W r. 1926 zbudowano traktorów 182 000.

Głównym konsumentem traktorów, wyrabianych w Stanach Zjedn. A., jest krajowe rolnictwo. Początkowo było ono wyłącznym ich konsumentem; obecnie stosunki się przekształciły, gdyż amerykańskie traktory, zwłaszcza mniejsze, znajdują chętnych nabywców w krajach europejskich, większe zaś w Ameryce Południowej i Australji. W roku 1920 eksport traktorów z Stanów Zjedn. A. wynosił 29 100 sztuk, w r. 1922 — 10 200, w r. 1927 sztuk 57 800. Wedle statystyki, dwie trzecie produkcji traktorów zużywa rolnictwo krajowe, a jedną trzecią zagraniczne.

Statystyka rolnicza dowodzi, że w r. 1920 w Stanach Zjedn. Am. na 293 300 fermach pracowano traktorami, a do r. 1925 ilość ferm, posiadających traktory, wzrosła do 473 800. Ponieważ od roku 1925 do 1927 sprzedano przeszło 350 000 nowych traktorów, powinna ilość ferm, posiadających traktory, w stosunku do liczby z r. 1925 być obecnie przynajmniej o 50 proc. wyższa. Z tego widać, jak szybko i mocno rozwija się w Stanach Zjedn. A. uprawa roli zapomocą traktorów. W tem zastanowienia godny jest fakt, że dzieje się to, mimo, iż z dalszych i dokładniejszych badań używanie traktorów nie przynosi większego, a raczej znaczniejszego zmniejszenia kosztów produkcji płodów rolniczych i zboża.

Mam na myśli w pierwszym rzędzie badania, przeprowadzone przez urząd Departamentu Rolnictwa, których wyniki ogłoszone zostały w biuletynie nr. 999 i 1348. I te sprawozdania, jak i poprzednie konstatują wielką opłacalność traktorów przy przeróbce nowizny na rolę uprawną, oraz przy obróbce gleby ciężkiej; zaś przy obróbce gleby średniej i lekkiej korzyści są małe, lub żadne. Były także fermy, które używając traktora, miały jeszcze większe koszty produkcyjne; działo się to jednak dlatego, że w tych fermach utrzymywano tabor konny, lub pociągowy zwierzęcy w tej samej, lub mało co mniejszej ilości, co przed nabyciem traktora. Na szczególniejszą uwagę zasługują doświadczenia, przeprowadzone w Sherman County, stanu Oregon, a opisane w biuletynie Dep. Rolnictwa nr. 1447. Jest to kraj o wybitnie nierównym i pagórkowatym terenie, utrudniającym uprawę ziemi; pozatem w stanie Oregon płace robotników są najwyższe,

a pasza dla koni również jest znacznie droższa, aniżeli w innych stanach o równym, a przynajmniej znacznie mniej trudnym do uprawy terenie. Są tam zatem wszelkie dane do opłacalnego używania traktorów. Przeprowadzone doświadczenia i obliczenia wykazały, że dla gospodarstwa o 640 akrach, a więc dla gospodarstwa w Stanach Zjedn. A. uważanego za wielkie, traktor się nie opłaca; nie opłaca się nawet dla gospodarstwa o wielkości 1280 akrów. Nadwyżka bowiem plonów, osiągnięta na takich obszarach przez uprawę traktorową, nie pokrywa kosztów nabycia i utrzymania traktora. Że istotnie korzyści osiągane przez traktorową uprawę roli w praktyce nie odpowiadają teoretycznym obliczeniom, dowodzi fakt, że mimo tak wielkiego rozpowszechnienia traktorów i motorów w rolnictwie amerykańskiem, stan koni pociągowych i innych sił roboczych zwierzęcych zmniejsza się zaledwie w ułamkowym stosunku proporcjonalnym i PS. W latach od 1925 do 1927 przybyło rolnictwu w Stanach Zjedn. A. 100 000 sztuk nowych traktorów, a więcej, jak 1 miljon jednostek pociągowych PS. rocznie; ilość zaś koni i mułów wycofanych od uprawy roli w tym samym czasie wynosiła przeciętnie rocznie 489 000 sztuk, przedstawiających ogółem siłę pociągową 440 000 jednostek.

Z faktu jednak, że mimo, a nawet wbrew powyższym doświadczeniom małej opłacalności traktorów, zdołały one tak się rozpowszechnić, wnioskować musimy, że jednak używanie ich w rolnictwie przynosi poważne korzyści. Opłacalność traktorów w stosunku do opłacalności zwykłych sił pociągowych zwierzęcych i sił roboczych ludzkich dokonywana bywa na podstawie bieżących norm płac robotniczych, oraz bieżących cen paszy i koni. Te jednak byłyby znacznie wyższe, gdyby nie praca traktorów. Znaczy to, że nie wszystkie dodatnie wpływy traktorów mogą, a raczej są wyrażone w odpowiedniej kwocie pieniężnej. Korzyści te głównie są następujące:

1. uprawa roli gruntowniejsza i na czas,
2. zbiory szybsze, mniej kosztowne i mniejsze straty zboża przez wysypywanie się ziarna z kłosów.

Te podwójne korzyści dają traktorom wyższość nad uprawą zaprzęgową i ręczną.

Dalej trzeba też pamiętać o tem, że zmiany w gospodarce rolnej, na które posługiwanie się traktorami w uprawie roli pozwala, wykonywane są powoli i w części tylko i, że wiele upłynie jeszcze czasu, zanim w całości przeprowadzone zostaną i zanim przyjdziemy do wszechstronnego wyzyskania siły napędnej traktorów. Taką bardzo ekonomiczną możliwość przedstawia tak zw. „combine", czyli kombinowana *„żniwomłocarnia"*. Jest to traktor, poruszający równocześnie skombinowaną w jedną maszynę ruchomą żniwiarkę i młocarnię. „Combine" jest wynalazkiem ostatnich lat, dawniej nieznanym. Traktor w kombinacji żniwiarki wiązarki pracuje znacznie mniej okonomicznie, niż konie, bo niemożliwe jest wyzyskanie całkowite jego siły i sprawności. Zaś potrzeba koni do żniw była głównym powodem, że fermy, obrabiające rolę traktorem, utrzymywać musiały mimo to większą ilość koni. Wprowadzenie „combine" zmienia postać rzeczy: w Kanadzie obliczono, że „combine" poruszana siłą traktora pracuje nawet taniej, aniżeli poruszana końmi; do tego dodać zysk czasu i pracy, układania stert, dowożenia do młocarni, przekonać się możemy o ile zmniejszą się koszty produkcji zboża. W Kanadzie obliczono koszty żniw zapomocą traktoru i „combine" na 1,64 dol. od akra, przy maszynach konnych zaś na 1,80 dol. Z tego wynika, że opłacalność traktorów w

rolnictwie, podobnie jak wszystkich innych urządzeń mechanicznych w przemyśle, wzrasta w miarę wyzyskiwania jego siły i sprawności, a maksimum swoje osiąga przy zupełnem wyzyskaniu jego zdolności pracy. Temu jednak w Am. Półn. stoi na przeszkodzie niedostateczna wielkość ferm, które zakładane są na miarę gospodarki i uprawy konnej. Dlatego właśnie opłacalność traktorów uwidacznia się głównie przy kulturze rolniczej ekstensywno-intensywnej, gdzie wielkość obszarów umożliwia pełne i wszechstronne wyzyskanie siły traktorów.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych W. Moritz w Lublinie

rozpoczęła normalną pracę.

W ostatnich dniach fabryka W. Moritz w Lublinie przeszła z trzech dni na cały tydzień pracy. Dyrekcja fabryki przyjmuje narazie część zredukowanych robotników.

Wiadomość o całkowitem uruchomieniu fabryki W. Moritz w Lublinie wywołała ogólne zadowolenie w sferach gospodarczych i robotniczych. Jak nas poinformowano, powodem pomyślnego zwrotu jest otrzymanie przez fabrykę znaczniejszych zamówień jak krajowych tak i zagranicznych (Z. S. S. R.).

Konkurs na siewnik do siewu nawozów sztucznych

Niedawno Państwowy Bank Rolny ogłosił konkurs na skonstruowanie siewnika do siewu nawozów sztucznych, wyznaczając za najlepsze projekty konstrukcyjne dwie nagrody: I w wysokości 5000 zł i II w wysokości 3000 zł. Rysunki konstrukcyjne winny być złożone w Państwowym Banku Rolnym do dnia 1 lutego 1929 r., w zamkniętych kopertach. Autorom nagrodzonych rysunków Bank zapewni fundusze na wykonanie modeli i ich wypróbowanie.

Inicjatywę Banku Rolnego, który kładzie w ostatnich latach szczególny nacisk na rozpowszechnienie wśród rolników nawozów sztucznych, powitać należy z tem większem uznaniem, iż usprawnienie techniczne w zużytkowaniu nawozów znakomicie przyczynić się może do ich szerszego zastosowania i podniesienia w ten sposób wydajności gleby.

Konstruktorowie narzędzi rolniczych winni zainteresować się konkursem rozpisanym przez Państw. Bank Rolny, którego szczegóły ogłoszone zostały w „Monitorze Polskim" z dnia 3 grudnia 1928 r., nr. 279.

90 milj. złotych uzyskała Polska na rolniczy kredyt zastawniczy

Bank Handlowy w Warszawie uzyskał od konsorcjum banków zagranicznych kredyt specjalny w wysokości 2 milj. funtów szterlingów na udzielanie pożyczek pod zastaw zboża. Pożyczki wydawane będą rolnikom w stosunku 50 proc. wartości zastawu zboża w ziarnie, a 25 proc. do 35 proc. wartości zboża niemłóconego. Oprocentowanie wynosić będzie 10 proc. Petenci będą zwracać się w celu uzyskania pożyczek do miejscowych okręgowych związków rolniczych, które posiadają odpowiednie druki i deklaracje. Uzyskanie tak poważnego kredytu z zagranicy w kwocie blisko 10 milj. dol. należy przypisać uruchomieniu nowej instytucji zastawu roln.

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy niema w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Co słychać z akcją rozbudowy?

Zapowiedziana przez p. premjera Bartla szersza inicjatywa Rządu w dziedzinie ożywienia ruchu budowlanego wywołała wielkie zainteresowanie w sferach gospodarczych. Według informacyj, zebranych przez „Gazetę Handlową", w najbliższym czasie na zaproszenie p. premjera odbędzie się w Prezydjum Rady Ministrów wielkie zebranie dyskusyjne, poświęcone sprawom akcji rozbudowy. Co się tyczy konkretnych posunięć Rządu w kierunku ożywienia ruchu budowlanego, to mówienie o nich byłoby jeszcze rzeczą przedwczesną, gdyż, o ile nam wiadomo nie został dotychczas opracowany szczegółowy plan tej akcji, nie ustalono także, komu powierzyć jego wykonanie. Wymienia się nazwisko dyr. Dep. Samorządowego Min. Spr. Wewn., p. Strzeleckiego, jako osobistości, która stanęłaby na czele państwowej akcii rozbudowy, żadna jednak decyzja w tej mierze dotąd nie zapadła.

Tyle narazie o planowanej inicjatywie rządowej. Natomiast aktualną i wymagającą rychłego rozwiązania jest sprawa dokończenia prac budowlanych, rozpoczętych już na terenie stolicy. Dn. 16 b. m. zebrało się prezydjum komitetu rozbudowy pod przewodnictwem prezydenta Słomińskiego i obradować będzie nad temi zagadnieniami. Zaznaczyć trzeba, iż w posiadaniu komitetu rozbudowy m. st. Warszawy z kredytów preliminowanych na rok 1929 znajduje się jeszcze tylko około 9 i pół milj. zł.

Suma ta nie wystarczy na dokończenie rozpoczętych budowli. W przybliżeniu bowiem potrzeba na ten cel około 30 milj. zł. Z pomocą przyjdzie tu prawdopodobnie Bank Gosp. Krajowego, który w formie zaliczki na poczet r. 1930 pokryje brakującą sumę około 20 milj. zł. Rozstrzygnięcia tej kwestji spodziewać się można po ukończeniu prac nad planem finansowym B. G. K. na r. 1929.

Wystawa budowlana w Warszawie w 1931 roku

Jak się dowiadujemy, w dn. 22 ub. m. Komisarjat Rządu na m. Warszawę zatwierdził statut „Towarzystwa Wystawy Budowlanej w Warszawie". Między założycielami widnieją podpisy dziekana wydziału architektury prof. Czesława Przybylskiego, prezydenta miasta inż. Zygmunta Słomińskiego, prezesa Stow. Przemysłowców Budowlanych, Henryka Martensa, dyr. Henryka Drozdowskiego, red. Wolmara, architekta Łukasza Wolskiego, inż. Bohdana Pniewskiego, dyr. Banku Gospodarstwa Krajowego Szenka, kierownika wydziału inspekcji budowlanej, inż. Marjana Dębickiego i in.

Komitet organizacyjny, na czele którego stanął p. prezydent Słomiński, zaś jako wiceprezes pracami kieruje inż. prof. Czesław Przybylski, planuje wystawę na rok 1931 na terenach 15-o hektarowych na Saskiej Kępie w pobliżu Parku Skaryszewskiego. Jak informują, miasto ma przeprowadzić cały szereg prac inwestycyjnych, związanych z Wystawą, jak meljoracja terenów, wybudowanie dróg, doprowadzenie tramwaju.

Argentyński rynek drzewny

Udział europejskiej produkcji drzewnej w przywozie do Argentyny ujawnia w ostatnich latach tendencję zniżkową. Jeśli w r. 1927 wynosił on 120 tys. mt.³, to już w r. ub. oceniają go z gruba na dwie trzecie tej ilości. Zmiana ta spowodowana jest tylko w części zmniejszeniem się ruchu budowlanego w r. ub., przedewszystkiem zaś spowodowała ją konkurencja amerykańska. Stany Zjednoczone sprzedają w Argentynie w wielkich ilościach przedewszystkiem Oregonpine.

Polska eksportowała dotąd do Argentyny tylko nieznaczne ilości drzewa.

Wywóz miękkich bali liściastych, który jeszcze w r. 1926 choć w niewielkiej ilości miał miejsce, w r. następnym zupełnie ustał. W tej chwili, na ile można zebrać wiadomości, jedynie tylko nasze deski jodłowe utrzymują się na rynku argentyńskim. Transakcyj na wielką skalę spodziewać się nie można, jakkolwiek pewne zwiększenie naszego eksportu jest z pewnością możliwe.

Handel drzewny zagraniczny Argentyny podlega bardzo ostrym przepisom. Zgodnie z niemi przywóz jego z Europy Środkowej zakazany jest w grudniu, styczniu i lutym. W tym czasie ma miejsce przywóz z Ameryki, natomiast sezon na drewno europejskie zaczyna się 1 maja i trwa do 30 listopada. Rynek argentyński posiada dość silnie rozwinięte stosunki handlowe z krajami naddunajskiemi, które i w roku nadchodzącym będą stanowiły najsilniejszą konkurencję dla europejskich eksporterów drzewnych.

Wybór siły zapędowej dla cegielni

Dobór odpowiedniej siły zapędowej dla cegielni, jak wogóle wszelkich zakładów ceramicznych, sprawia zainteresowanym przemysłowcom zwykle najwięcej kłopotu. Najczęstszym błędem zasadniczym jest źle zrozumiana oszczędność, powodująca, że zakupuje się stare używane maszyny, i wtenczas ta przypadkowa okazja decyduje o wyborze siły zapędowej.

Ogólnie mówiąc, dobór siły zapędowej zależny jest, jak i w każdym innym przemyśle, od warunków lokalnych, a więc przodujących na miejscu materjałów opałowych. W dalszem obliczeniu decyduje wielkość przedsiębiorstwa oraz ilość napędzanych maszyn.

Nie zagłębiając się w cyfry, które nie zawsze dają dokładny i wszechstronny obraz praktycznych korzyści, rozważmy ogólnie korzyści z punktu naszego widzenia, gdzie naczelnym postulatem jest nietylko siła lecz i dostarczenie jaknajwiększej ilości ciepła.

Jak z dzisiejszego rynku maszyn zapędowych wynika, mamy do wyboru jako najekonomiczniejsze, maszyny parowe i motory Diesla. Napozór co do wydajności ciepła odnosi zwycięstwo maszyna parowa. Odprowadzanie ciepła jest bardzo proste i wygodne, nie wymagające żadnych transformacyj. Poza tem na dobro wychodzi fakt, że przy maszynie tej nie wszystka energja paliwa zamienia się na parę, ale dużo ciepła ucieka bezużytecznie do komina, i to uciekające ciepło można zużyć dla ogrzewania.

Jednakże ten ostatni moment wskazuje na korzyści, mogące przekonać w sprzyjających okolicznościach o przewadze motorów gazowych (Diesla). Wprawdzie z motoru o identycznej wydajności K. M. co maszyna parowa nie otrzymamy tyle ciepła, lecz zato ogólne obliczenie wykaże nam, że wytwór tej ilości ciepła grubo mniej będzie nas kosztował, niż przy maszynie parowej.

W ten sposób koszt wytworzenia użytkowego ciepła, czyli koszt wysuszenia tej samej ilości cegieł przy tej samej wytworzonej sile, będzie prawie idealnie równy, bez względu na to czy mamy do dyspozycji maszynę parową czy też motor gazowy.

Reasumując więc rozważania te w kierunku zastosowania praktycznego dochodzimy do wniosku, że dobór maszyny zapędowej zawsze zależeć będzie od miejscowych warunków, i to przedewszystkiem od ceny materjałów opałowych. Gdzie istnieje możność spalania taniego opału, zwycięży maszyna parowa, gdzie jest do dyspozycji tylko węgiel i to węgiel drogi, tam będzie lepszy motor gazowy.

Nadmienić jeszcze należy energję elektryczną, która zasadniczo jest możliwą, jeśli dostawa prądu jest na miejscu i bardzo tania, tak, że kalkuluje się ustawienie małego kotła parowego specjalnie dla ogrzania. K.

Delegat drzewny niemiecki w Warszawie

Niemiecki rzeczoznawca do spraw drzewnych, p. Strohmayer przyspieszył swój przyjazd do Warszawy, dokąd przybył 15 bm. rano dla podjęcia dalszych pertraktacyj w sprawie prowizorjum drzewnego. Natychmiast po przybyciu, p. Strohmayer odbył konferencję z posłem Rauscherem, poczem udał się do Prezydjum Rady Ministrów. Po południu p. min. Zaleski odbył konferencję z delegatem niemieckim. Wynik rozmów narazie niewiadomy.

Przypominamy, iż Rada Naczelna Związków Drzewnych w Polsce ogłosiła niedawno oświadczenie, iż jeśli do 15 bm. nie dojdzie do podpisania nowego układu drzewnego, straci on wszelką wartość dla polskich sfer drzewnych.

Zainteresowanie polskim cementem zagranicą

Od rozpoczęcia się sezonu właściwego w cementownictwie dzieli nas jeszcze około dwóch miesięcy, w marcu bowiem dopiero wraz z ożywieniem się ruchu budowlanego zaczyna się zapotrzebowania na cement. I teraz już jednakże, pomimo pory wczesnej, nasze cementownie eksportujące, otrzymują dość liczne zapytania z zagranicy, przyczem poważna część tych zapytań nadchodzi z rynków dalekich, jak z Indyj i Ameryki Południowej, gdzie interesują się coraz więcej naszym cementem Brazylja, Argentyna, Kolumbja i Chile. W związku z tem, jak również i wobec przewidywań znaczniejszego wzmożenia w roku bieżącym ruchu budowlanego w kraju, należy się spodziewać zwiększenia produkcji naszych wytwórni cementu, które, zapewne, dostosują się do zwiększonego popytu.

Podniesienie ceł wywozowych na kłody i dłużyce

W związku z sytuacją obecną polskiego przemysłu drzewnego odbył się w Warszawie zjazd delegatów zrzeszeń drzewnych z całego państwa. Tematem obrad były sprawy bieżące, a szczególniej nasuwająca się konieczna potrzeba wprowadzenia ceł prohibicyjnych na wywożone do Niemiec kłody i dłużyce. Obrady toczyły się w lokalu Rady Naczelnej związków drzewnych, pod przewodnictwem prezesa Dąbrowskiego.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 17. 1. Firma Gustaw Glaetzner, Centrala materjałów budowlanych i dachówek, notuje następujące ceny: Cegły murarskie „iłówki“ za tysiąc sztuk 70,00 zł, loco cegielnia; cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk 75—85 zł, loco cegielnia; dachówki za tysiąc sztuk 150,— zł loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. 3,80 dla odsprzedawców, a 4,00 dla konsumentów loco Wapienna lub Piechcin; cement portlandzki loco Poznań przy dostawie wagonowej za 100 kg. bez opakowania 8,95 zł, loco cementownia wyłącznie opakowania, osobno za beczkę 3,40 zł, za worek papierowy 0,55 zł. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: Cement portlandzki za beczkę 180 kg. 22,00 zł; za beczkę 200 kg. 24.00 zł; za worek 50 kg. 6.75 zł; wapno budowlane za 50 kg. 2,60 zł; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. 12,00 zł; papę dachową m. kw. nr. 80 — 1,10 zł; nr. 100 — 0,90 zł; nr. 125 — 0,75 zł; nr. 150 — 0,65, nr. 200 — 0,50 zł; papa izolacyjna za metr kwadratowy 3,00 zł; za przykrojenie podług miary 10 proc. zwyżki; smoła destylowana za 100 kg. brutto za netto 35,00 zł; lepnik za 100 kg. brutto

za netto 24,— zł; trzcina sufitowa w wałkach po 20 □kw. m. z drutem cynkowanym za wałek 4,50 zł; z drutem żarzonym 4,20 zł; przy dostawach całowagonowych ceny odpowiednio zniżone.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 15. 1. „Elibor“ i S-ka Akc., Handlowo-Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł za 1 kg.): Cyna Banca 14,80, aluminjum 5,10, ołów 1,40, blacha cynkowa 1,70, blacha ocynowana 1,20, blacha dachowa żelazna 0,99, żelazna 0,47, belki 0,52, hufnale 31 za skrzynię, cement 20,50, za beczkę, cegła ogniotrwała 0,22 za 1 sztukę, karbid 68,00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł 44,00 za tonę.

Warszawa, 15. 1. Dom Handlowy A. Geppner, Grzybowska 27 w Warszawie, notuje następujące ceny za 1 kg.: cyna Banka w blokach zł 12, ołów hutniczy zł 1,15, cynk hutniczy zł 1,35, antymon zł 2,40, aluminjum zł 4,50, blacha cynkowa cena zasadnicza zł 1,68, blacha mosiężna zł 3,60—4,50, blacha miedziana zł 4,40.

Katowice, 15. 1. W początku stycznia zapotrzebowanie na metale nieco się ożywiło, co przypisać należy okoliczności, że po sporządzeniu inwentarza odlewnie kompletują swe zapasy. Materjału na rynku jest tak dużo, że zapotrzebowanie może być w zupełności pokryte, i to po cenach korzystniejszych niż np. w Niemczech.

Katowice, 15. 1. Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje za tonę franco huta. Żelazo sztabowe, cena zasadnicza zł 350, żelazo formowe (do włącznie N. P. 24) 350, żelazo formowe (NP. 26 i ponad) 390, bednarka gorąco walcowana 422,50, żelazo uniwersalne 390, blacha gruba (5 mm. i grubsza) 432,50, blacha cienka (poniżej 5 mm.) 525, drut walcówka (w jakości handlowej) 397,50, podkłady do rozjezdnic (niedziurkowane) 525, zwykłe łupki płaskie 490, łupki klinowe 515, podwójne łupki klinowe 532,50, podkładki równe 472,50, podkładki pochylone 525, płyty hakowe 820, łapki 980, prowadnice (walcowane) 462,50, szyny klinowe (nieobrobione) 462,50, Szyny (poniżej 100 mm. wysokości) zł 385, do tego podkładki 462,50, łupki płaskie 462,50, łupki klinowe 515, podkłady 462,50, Blachę do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonym bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm. — 10,345 proc. 0,875 mm. — 5,36 proc., 0,75 mm. — 4,68 proc., 0,625 mm. — 0,04 proc. 0,562 mm — 4,05 proc. 0.50 mm. — 6,32 proc., 0,43 mm. — 1,88 proc. 0,375 mm. — 0,58 proc. Za blachy o grubościach nie wymienionych w powyższem zestawieniu liczy się sąsiednią wyższą dopłatę. Cenę blach 2 razy dekapowanych (efektywne) za 1 t. grubość: 0,32 do poniżej 0,35 mm. — Ł 25,10, 0,35 do poniżej 0,37 mm. — Ł 23,10, 0,37 do poniżej 0,40 mm. Ł 22,05, 0,40 do poniżej 0,43 mm. — Ł 22, 0,43 do poniżej 0,50 mm. 21,15, 0,50 do poniżej 0,55 mm. Ł 21,10, 0,55 do poniżej 0,62 mm. Ł 21,05, 0,62 do poniżej 0,75 mm. Ł 21, 0,75 do poniżej 0,87 mm. — Ł 20,15, 0,87 do poniżej 1 mm. — Ł 20,10, 1 do ponad 11 mm. — Ł 20,05. Za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen nadpłata (Tiefstanzbleche) dolicza się 10 proc. Blachy 1 raz dekapowane kosztują o Ł 3 za tonę mniej, niż blachy 2 razy dekapowane. Do cen tych dla hurtowników dolicza się 2 proc.

TENDENCJA NA ŚWIATOWYCH RYNKACH SUROWCÓW.

Świąteczna przerwa w obrotach spowodowała pewne osłabienie wszystkich niemal rynków.

WĘGIEL.

Lekkie ożywienie międzynarodowych rynków węglowych tylko częściowo znalazło dalsze rozwinięcie. We Francji w związku ze strajkiem w okręgu Loary wywiązały się pewne trudności w zaopatrzeniu niektórych przemysłów. Najnowsze cyfry angielskich obrotów nie wykazują zwyżki począwszy od marca r. ub. W Niemczech podniosły się z dniem 1 stycznia r. b. ceny koksu na niektórych rynkach.

ŻELAZO.

Nastrój międzynarodowych rynków żelaza niejednolity. Na rynku belgijskim słaba tendencja pogłębiła się jeszcze mimo, że ceny nie doznały poważniejszej zniżki. Konjunktura dla przemysłu żelaznego we Francji — dobra. Oczekuje się w najbliższych tygodniach wielkich zamówień rządowych. Również realizacja programu budowlanego wpływa korzystnie na położenie rynku. Obroty rynków angielskich — nieznaczne przy niezmienionych cenach.

W Niemczech małe zapotrzebowanie przemysłu przetwórczego pogrąża rynki żelaza w depresję.

CYNK.

Rynki cynku spokojne i zrównoważone, przy zasadniczo dobrze rozwijającej się konjunkturze. Wyniki Brukselskiej Konferencji wpłynęły decydująco na rozwój cen.

ZŁOTY W DNIU 16 STYCZNIA 1929 ROKU.

Gdańsk przekaz 57,77—57,91, gotówka 57,80—57,84, Berlin przekaz na Warszawę 47,05—47,25, przekaz na Katowice 47,025—47,225, przekaz na Poznań 47,025—47,225, gotówka grube 46,875—47,275, drobne 46,80—47,20, Zurych przekaz 58,18, Londyn przekaz 43,27, N. Jork przekaz 11,25, Bukareszt przekaz 1845, Budapeszt gotówka 64,10—64,40. Praga przekaz 378,25, Medjolan przekaz 214,50.

Zapytania wsprawie krajow. źródeł dostawczych.

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wdżynięcia oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dastarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4333. firmy, dostarczającej młotki magnetyczne wagi od 100—200 gramów.

Nr. 4334. firmy, dostarczającej łaźnie (parnie) pokojowe w formie szafek, w których się siedząco nagrzewa; źródłem ciepła w nich jest spirytus tak zw. Krutztermalbad.

Nr. 4356. fabryki, wyrabiającej korki koronne do butelek (Kronenkorken).

Nr. 4357. zastępcy na Polskę opon i dętek marki „Dunlop“, „Michelin“ i „Pirelli“.

Nr. 4361. firmy, dostarczającej pastę do srebrzenia na zimno przez nacieranie metalu cynkowego i cynowego.

Nr. 4386a. firmy, dostarczającej blachy emaljowane dla celów piekarskich i cukierniczych.

Nr. 4388. fabryki, wyrabiającej żelazno-lane niecki do mieszania mięsa; wewnątrz emaljowane lub szlifowane z powłoką ochronną przeciw rdzy (bez podstawy).

Nr. 4389. fabryki, wyrabiającej niecki drewniane i miednice żłobione.

Nr. 4390. fabryki, wyrabiającej niecki drewniane gięte.

Nr. 4391. fabryki, wyrabiającej niecki emaljowane i ocynowane.

Nr. 4401. fabryki krajowej, dostarczającej glazurę na kafle.

Nr. 4410. firm, dostarczających patentowych spinaczy śrubkowych oraz innych dla potrzeb bieliźniarstwa.

Nr. 4428. firmy, wyrabiającej pompy studzienne do ręcznego zapędu.

Nr. 4447. fabryki, wyrabiającej łyżwy.

Nr. 4452. firmy, dostarczającej gramofony i płyty gramofonowe (w Warszawie lub w Wilnie).

Nr. 4454. fabryki wyrobów alpakowych oraz galwanizowanych.

Nr. 4474. firmy krajowej, wyrabiającej wiertarki kołodziejskie do piastów (Nabenbohrmasch.).

Nr. 4483. fabryki, wyrabiającej tarcze zegarowe (Zifferblatt) do hektaromierzy.

Nr. 4485. firm, dostarczających rury parowe (nahtlose Siederöhre), 76 mm, 3¼ mm grub., a 5 mtr. długie.

Nr. 4487. fabryki, wytwarzającej maszyny blacharskie a mianowicie t. zw. „Wulstmaschinen“ ewtl. ich hurtownika.

Nr. 4491. fabryki, wyrabiającej wypukłe szkła do akumulatorów.

Nr. 4492. firmy, dostarczaj. drut stalowy lany.

Nr. 4493. firmy, dostarczającej szczotki stalowe.

Nr. 4497. źródła lub wytwórni w kraju lub zagranicą blachy mosiężnej, aljażowej (Delta) lub miedzianej, grubości 0,1 do 0,3 mm rozmiarów nie niżej 750×1050 mm.

Nr. 4499. wszystkich wytwórni w Polsce wytwarzających ekshaustery oraz wentylatory.

Nr. 4501. firm na okucia budowlane.

Nr. 4503. krajowej fabryki, dostarczającej klucze do zamków do szaf i szuflad.

Nr. 4504. reprezentanta firmy Radius Schwede i wytwórni łapek mosiężnych do karniszy względnie zastępcy na takowe.

Nr. 4512. fabryki, wyrabiającej wagi decymalne dla rolników.

Nr. 4514. firmy w Polsce, wyrabiającej koła do wózików dla dzieci, wysokie 50 do 60 cm.

Nr. 4515. firmy, dostarczającej zegary dla stróży (Stechuhren).

Nr. 4516. fabryki, wyrabiającej formy do wyrobu rur i fasonów betonowych.

Nr. 4517. fabryki, wyrabiającej formy do wyrobu płyt 30×30 cm.

Nr. 4518. firmy, dostarczającej wałki i wałeczki metalowe.

Nr. 4519. fabryki krajowej, wyrabiającej plomby ołowiane z drutem.

Nr. 4524. fabryki, która fabrykuje puszki do herbaty na 2, 5 i 10 kg.

Nr. 4526. firmy, dostarczającej cegłę magnezytowaną.

Nr. 4527. fabryki, wyrabiającej młynki do mielenia piasku, lub firmy, posiadającej zastępstwo na te maszyny.

Nr. 4528. fabryki lub hurtowni, dostarczającej hegary blaszane, emaljowane, szklane.

Nr. 4529. firmy, dostarcz. koneweczki „Frenkla“.

Nr. 4530. firmy, dostarczającej baseny emaljowane.

Nr. 4537. fabryki w Polsce, która wyrabia żeliwne ogniska do pieców kąpielowych.

Nr. 4538. firmy, dostarczającej druciane łapki (koszykowe) na myszy.

Nr. 4539. fabryki lub hurtowni, dostarczającej pluskiewki stalowe, mosiądzowane z napis. „Lavit“.

Nr. 4546. firmy, dostarczającej odlewy aluminjowe.

◆ PRZETARGI ◆ SUBMISJE ◆ LICYTACJE ◆

PRZETARG NA DOSTAWĘ RÓŻNYCH MATERJAŁÓW.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Warszawie ogłasza na dzień 24 stycznia 1929 r. przetarg na roczną dostawę:

W kg.: 38 200 plomb ołow. o ⌀ 8, 13 i 19 mm., 311 000 rur wodociągowych żeliwn. o ⌀ 40, 50, 75, 100, 125, 150, 175 i 200 mm., 60 100 rur gaz. czarn. bez szwu 1/4", /38", 1/2", 5/8", 3/4", 1", 11/4", 11/2", 13/4" i 2", 25 000 kształtek wodoc., 8 000 siatki żel. do dymnic parowoz. z drutu o grub. 2 mm, szer. 1—1 i pół m. i wymiarze 2,5×10 mm., 4 000 łańcuchów żel. z wiązan. ogniw Mazur (patent „Victor") i grub. drutu 3, 3, 4 i 5 mm. 120 000 klocków hamulc, żeliwn., 56 700 — przewodników miedz. elektrolit. goł. o różn. przekroj., 17 000 drutu krzemobronz. linjow. o ⌀ 2, 2 i pół i 3 mm., 2 500 drutu miedz. wiązałk. miękk. o ⌀ 1 i pół i 2 mm., 497 000 jak wyż. żel. ocynk. telegr. o ⌀ 3, 4 i 5 mm., 12 000 — wiązałkow. o ⌀ 2 i 2 i pół mm., 66 000 — stalow. ocynk. o wytrzym. 110 kg. na mm.² i ⌀ 4 i 5 mm. 21 000 — żel. blankow. tward. o ⌀ 0,5 — 8 mm., 31 700 jaw. wyż. odżarz. miękk. o ⌀ — 1/2 — 6 mm., 1 500 — ciętego do plomb dług. 435 mm. w wiązkach, 118 000 śrub żel. nieobtacz. z 6-kątną głów. i 6-kąt. naśrubk., 14 000 jak wyż. klamerk., 75 000 naśrubków żel. nacin., 53 000 nitów żel. kotłow. różn. wym., 26 000 krążków żel. pod naśrub., 122 000 gwoździ drut. kw. papow. i tapic., 350 m. knota do lamp naft.; w szt.; 1200 spodów maźn. stal. lam. Nr. 13—15, 6000 sprężyn zderzak. do wagon. amer. w-g rys. 5279, 600 jak wyż do wag W. W., 2000 palników mos. naft., 5000 — jak wyż. karbid. jednomotyl. 7-ltr., 500 różn. części mos. do lamp naft., 600 zbiorników naft. do latarń, 1500 pochodni parafin., 1600 odbłysków do lamp naft.-żar. „Petromax", 170 manometrów i 8400 różn. części do powyższ. lamp, w mtr. 625 000 różn. sznurów i przewodn. miedz. izol.; w set. 7 600 nitów blacharsk., 21 500 wkrętów żel. różn. wym. do drzewa.

Oferty składać należy do godz. 15 do dnia 24 stycznia 1929 r. do skrzynki, znajdującej się w korytarzu biura W-łu Zasobów, Al. Jerozolimska nr. 1-3.

PRZETARG NA URZĄDZENIE KANALIZACJI, INSTALACJI WODOCIĄGOWEJ, ROBÓT ŚLUSARSKICH I KAFLARSKICH.

Kasa Oszczędności m. Krakowa rozpisuje niniejszem przetarg
1. na urządzenie kanalizacji,
2. na urządzenie instalacji wodociągowej i gazowej,
3. na roboty ślusarsko-kowalskie,
4. na roboty kaflarskie,

(na każdy rodzaj robót osobno) w domach przy ul. Św. Tomasza z terminem do dnia 23 stycznia 1929 r. godz. 12 w południe.

Zapieczętowane oferty, z oznaczeniem na kopercie firmy i adresu oferenta, tudzież z wadjum w wysokości 3 proc. oferowanej sumy — należy wnosić do tego terminu do Sekretarjatu Kasy Oszczędności m. Krakowa (ul. Szpitalna 15, I. p.).

SPRZEDAŻ DACHÓWKI KARPIÓWKI.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Radomiu podaje do publicznej wiadomości, że w dniu 22 stycznia 1929 r. o godzinie 12-tej w Magazynie Zasobów w Radomiu, przy ulicy Skaryszewskiej, odbędzie się publiczna licytacja na sprzedaż znajdującej się w tymże Magazynie:

42 000 sztuk dachówki karpiówki, odrzuconej przez Komisję Odbiorczą, jako dostarczonej na zamówienie Dyrekcji w nadmiernej ilości przez firmę „Rospol" (J. Łukjanow) w Warszawie i niezabranej z powrotem przez firmę.

Licytacja zaczęta będzie od sumy 2 800 zł. in plus i od reflektantów wymagane będzie wadjum w wysokości 10 proc., tj. 280 zł. gotówką, lub papierami, posiadającemi prawa pupilarne

Osoba, która zaofiaruje najwyższą cenę i utrzyma się przy kupnie, winna w ciągu 14 dni, licząc czas od chwili otrzymania zawiadomienia Dyrekcji o przyznaniu kupna wnieść do Kasy Kolejowej należność za nabytą dachówkę, poczem zostanie wydane polecenie przekazania jej nabywcy, w przeciwnym zaś razie wadjum zostanie wstrzymane na korzyść Dyrekcji.

Dachówkę oglądać można codziennie w godzinach zajęć w magazynie Zasobów przy st. Radom.

Bliższych szczegółów, dotyczących tej sprzedaży, udziela Wydział Zasobów, Radom, Rynek nr. 12.

Dyrekcja zastrzega sobie wybór oferenta oraz unieważnienie przetargu, o ileby wynik uważany był za niekorzystny dla Dyrekcji.

DOSTAWA KAMIENIA I SZUTRU.

Wydział Powiatowy w Brodach zawiadamia, że przetarg publiczny na dostawę kamienia i szutru do konserwacji dróg powiatowych i gminnych odbędzie się dnia 31 stycznia 1929 w Powiatowym Zarządzie Drogowym w Brodach o godzinie 11-tej. Warunki dostawy i wzory są do przejrzenia w godzinach urzędow. w Powiatowym Zarządzie Drogowym.

SPRZEDAŻ ŁOMU TELEFONICZNEGO I TELEGRAFICZNEGO ETC.

8 Komp. Szkolna Łączności Okręgowy Magazyn w Toruniu przy ul. Wały sprzeda publicznie w dniu 24 stycznia br. o godz. 10-ej około 7 500 kg. łomu telefonicznego, telegraficznego i radjotelegraficznego jak: aparaty, łącznice, narzędzia, kabel, drut, ogniwa, porcelana itd., oraz około 10 m.³ drewna za gotówkę najwięcej dającemu.

Reflektanci, przystępujący do licytacji winni złożyć w Komisji Gosp. O. K. VIII w Toruniu wadjum w wysokości 30 zł.

Bliższych informacyj udziela 8. Komp. Szkolna Łączności w godzinach urzędowych.

KONKURS NA DOSTAWĘ CEGŁY.

Dla budowy gmachu administracyjnego rozpisuje się konkurs na dostawę 1 000 000 szt. cegły, oraz 150 000 szt. cegły pustej.

Termin dostawy od lutego do końca maja 1929 roku.

Ceny należy podać:

a) za 1 000 szt. loco cegielnia z podaniem miejscowości cegielni.

b) za 1 000 szt. loko miejsce budowy w Nikiszowcu (Gmina Janów).

Oferty należy wnieść do Urzędu gminnego w Janowie Śl. do dnia 20 stycznia 1929 r.

SPRZEDAŻ SIKAWKI ETC.

Magistrat król. wolnego miasta Przemyśla sprzeda:
1 sikawkę czterokołową, dwuprądową systemu Kurza.
1 wóz rekwizytowy,
3 wózki rekwizytowe dwukołowe,
1 gig,
6 beczkowozów czterokołowych,
kilka starych hełmów i pasów itd. drobnych narzędzi pożarniczych.

Przedmioty te oglądać można w budynku straży ogniowej.

Pisemnych informacyj udziela Magistrat.

Sprzedaż, dzierżawy, personel, zastępstwa.

Sprzedam **PRZETWORNICĘ** jednotwornikową, prądu stałego 220 woltów, na prąd stały 60 woltów i 50 amperów, mocy 3. KW., obrotów 2250 na minutę, fabr. „Dr.Max Lewy-Berlin", używaną, lecz w bardzo dobrym stanie. 6977

Inż. Michał Kołodziej, Grudziądz, ul. Groblowa-Plac Kąpielowy.

Motory elektryczne

od 1/2 do 200 P. S. nowe i używane — na każdę napięcie, ma tanio do oddania 6887

ADOLF SUCHOLD, Biuro inż., Gdańsk, Brabank 22 Telefon 26627.

Ważne
dla cukrowni i fabryk

80 rezerwuarów żelaznych 0,5 do 10 kbm. zawartości, duża ilość **żelaznych tarcz pasowych** 100-1300 mm średnicy, **żelazne kute rury, wały transmisyjne, wentyle, kolana lane,** t a n i o s p r z e d a

Biuro T. SOBECKI

Poznań, Pocztowa 29, Tel. 12-14

6975

Motor ssąco-gazowy

firmy Langen Wolf, 30 HP., wraz z generatorami, kompletny w ruchu w dobrym stanie z powodu zmiany na większy do sprzedania za cenę $ 750 6976

DAGNAN, Tarnów, Lwowska.

Lokomobila

Ruston Proctor, 5 atm., za 2200 zł na sprzedaż. Zgł. pod nr. 6729 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego".

MOTOCYKL OPEL

6978

ca. 1½ K. S. z martwym biegiem, należycie wyreperowany (nowy cylinder i nowa kolba), koło przednie na sprężynach, gumy 28×2, w dobrym stanie, światło acetyl., hupy, narzędzia i wszelkie przybory, z dowodem rejestracyjnym do natychmiastowego użytku, sprzedam za 375,— zł netto.

OTTO MAX, POZNAŃ, UL. KANTAKA 6a

Motor ropowy

(System Diesel'a) 18 P. S. — **wiertarkę** na zapęd motorowy oraz **gwinciarkę** sprzeda tanio

FADENRECHT, Handel maszyn rolniczych

Tiegenhof - Gdańsk 6987

Zapytania uprasza się w języku niem.

MOTOR 80 HP.

stojący ropny firmy BOLINDER's Stockholm-Schweden, 225 obrotów, wraz z całem urządzeniem, rezerwuarami, pompami, flaschencugem w dobrym stanie w ruchu za cenę $ 750. — Oferty do adm. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 6991.

Maszyna
do grawerowania

mało używana

do sprzedania.

Obejrzeć można takową we firmie

K. Greger, 6985

Poznań, ul. 27. Grudnia 20.

Lokomobilę 90 K. M.

„Förster Magdeburg", 3 atm., 1900 roku, 62 metry kwadrat. powierzchni ogrzewania, po gruntownym remoncie korzystnie sprzeda **Inż. Z. i J. KLOTZ**

Bydgoszcz, Grodzka 30. **Tel. 15-45.**

6984

1 piła taśmowa

na łożyskach kulkowych, 800 mm., **1 piła tarczowa** na drewnianym stole 1 x 1,50, **1 heblarka walcowa** grubościowa 600, **1 kombinowana wyrówniarka i żłobiarka** 500, **1 gryzarka** o stole żelaznym 800 x 800, **1 motor** Bergmann na prąd stały 21 K.M. Wszystkie maszyny w ruchu z przystawkami, transmisjami, wałami i łożyskami oraz pasami, okazyjnie z powodu likwidacji przedsiębiorstwa na s p r z e d a ż. Informacje u firmy

P. Frauendorf i S-ka

Hallera 7 **TCZEW** Telefon 32 6982

Sprzedam lub wydzierżawię

Fabrykę Maszyn Rolniczych w pełnym biegu. Do tego należy dom frontowy z 3-ma składami i mieszkaniami. Dom w podwórzu z piekarnią i 4 pokojowe mieszkanie. Wielkie podwórze, szopy, ogród i t. d., z powodu stosunków familijnych bardzo korzystnie do nabycia. Oferty do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 6957

Książkowego

biegłego korespondenta polsko-niemieckiego, znającego dokładnie branżę maszyn rolniczych, kawalera, poszukuje natychmiast fabryka maszyn w mieście pow. w Wielkopolsce. Zgłoszenia z podaniem referencji i wymaganej pensji pod B. M. do adm. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 6992

Fabryka Chemiczna POSZUKUJE

Technika-Mechanika

z dyplomem szkoły technicznej. Uprasza się o podanie oferty z życiorysem i opisem praktyki i działalności dotychczasowej z podaniem warunków płacy. Wymagana obywatelskość polska i znajomość języków: polskiego i niemieckiego. Oferty sub „PJ“ do administracji „Rynku Metal. i Maszynowego“ pod nr. 6986.

Inżynier lub technik

doświadczony w ogólnej budowie maszyn i w naprawach, potrzebny na stanow. kierownicze do poważnej fabryki.

Tamże znajdą posadę:

pomocnik kotlarski i kowalski

z kwalifikacjami na majstra oraz traser.

Zgłoszenia tylko pierwszorzędnych sił należy składać do „Rynku Metalowego i Maszyn.“ pod nr. 6968.

FACHOWIEC do obsługi maszyn

do przeciągania drutu oraz fachowiec do obsługi maszyn do wyrobu łańcuchów patentowych (Vjctor) z dłuższą praktyką poszukiwani. — Zgłoszenia z podaniem curriculum vitae oraz odpisów świadectw i żądanych warunków nadsyłać pod adres.: PIERWSZA MAŁOPOLSKA FABRYKA ŁAŃCUCHÓW I WYROBÓW KUTYCH, S-ka z ogr. odp. w Stanisławowie. (6956

Przedstawicielstwa

techniczne poważnych fabryk przyjmie inżynier-elektryk z siedzibą w Poznaniu, posiadający w nieruchomościach cirka 200 000 zł. Oferty do „PAR“, POZNAŃ, ALEJE MARCINKOWSKIEGO 11 pod nr. 53.9. 6739

KUPNA

Tokarnie

używane w dobrym stanie: 3 szt. 1½ mtr. długości, 1 szt. 2½ mtr. długości, ostatnia w wykonaniu nowoczesnem, poszukiwane. — Zaofiarowania do administr. „Rynku Metalow. i Maszynowego“ pod „A. Z.“ nr. 6972.

Kupimy w dobrym stanie

PRĄDNICĘ PRĄDU STAŁEGO

z uzbrojeniem szeregowo-bocznikowem, o mocy ok. 150 KW., napięciu 120 Volt, z regulatorem napięcia oraz parą szyn. 6988

Oferty: WARSZAWA, Srebrna 16, Tow. Akc. Zakł. Mechan. BORMANN SZWEDE i S-ka.

Kocioł parowy

od 30 do 50 m² w dobrym stanie nie niżej 6 atmosferów poszukuję celem kupna. 6990

Inżynier Hörving, Poznań, Fr. Ratajczaka 16.

Kupimy:

a) mało używany MŁYN KULOWY w jaknajlepszym stanie, o wydajności 5—10 ton dziennie;
b) BULDOK LANZA.

Zgłoszenia pod adresem: PAROWA CEGIELNIA HR. EDWARDA MYCIELSKIEGO i S-ki w TRZEBINI, Sp. z o. o., KRAKÓW, ul. Sławkowska 1. 6954

LOKOMOBILĘ

nowoczesnej budowy o sprawności 120-130 Km., możliwie do napędu elektrycznego, kupi: 6961

Inż. BINDER, Kraków - ul. Gertrudy 23.

Kupimy natychmiast

MOTOR ELEKTRYCZNY

1½ P. S. 700 - 900 obrot. na minutę, na prąd stały, 220 volt, wraz z odpowiednim rozrusznikiem. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 600

Poszukuję celem kupna używaną

tokarnię do żelaza pociągową

w dobrym stanie wysokość w kłach od 150—200 m/m, rozstęp 2000 m/m, z wygiętem łożyskiem (Bettkröpfung). Spieszne oferty do adm. „Rynku Met. i Masz.“ pod nr. 6979.

Poszukuję (6971

gryzarkę i heblarkę

1,5 mtr. możliwie używaną, lecz dobrze utrzymaną.

M. MATUSZEWSKI — POZNAŃ, Św. Marcin 27.

„R. Met.“ **WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:**

CENY OGŁOSZEŃ: ¹/₁ str. 130 zł. ½ str. 75 zł. ¼ str. 45 zł. ⅛ str. 25 zł. ¹/₁₆ str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z wyraźnych fotografij po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.